

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 22.12.2016 № 28–1

З В І Т

**про результати аудиту ефективності використання коштів
державного бюджету, виділених Міністерству освіти і науки
України на здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг
якості освіти**

Київ 2016

З М І С Т

ПРЕАМБУЛА	3
ВСТУП.....	4
1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ.....	5
2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ	8
3. АНАЛІЗ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ, ЇХ СТРУКТУРА, ПОВНОТА І СВОЄЧАСНІСТЬ НАДХОДЖЕНЬ.....	12
4. ЗАГАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ	17
5. АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ УКРАЇНСЬКИМ ЦЕНТРОМ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ПОВНОВАЖЕНЬ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО ОЦІНЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ.....	21
6. ЗАСТОСУВАННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ ПРИ ПРИЙОМІ ДО ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	29
7. СТАН ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ЦЕНТРІ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ	34
ВИСНОВКИ.....	37
ПРОПОЗИЦІЇ.....	41
ДОДАТКИ	43

ПРЕАМБУЛА

Підстава для проведення аудиту: статті 4 і 7 Закону України “Про Рахункову палату”, План роботи Рахункової палати на 2016 рік.

Мета аудиту: встановлення фактичного стану справ і надання оцінки результативності, економності використання коштів державного бюджету на здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти; законності, своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень учасниками бюджетного процесу; стану внутрішнього контролю.

Предмет аудиту:

- кошти загального та спеціального фондів державного бюджету, виділені у 2015 році та за 9 місяців 2016 року Міністерству освіти і науки України за бюджетною програмою за КПКВК 2201470 “Здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти Українським центром оцінювання якості освіти та його регіональними підрозділами” (далі – КПКВК 2201470);

- нормативно-правові акти, розпорядчі, планові, бухгалтерські, фінансові документи, статистична і бюджетна звітність та інші документи, які регулюють порядок планування та використання коштів державного бюджету на здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти;

- звіти, статистичні та аналітичні інформації, інші документи про результати діяльності об’єктів аудиту з вказаного питання; документація щодо результатів тестування; результати проведеного незалежного оцінювання; матеріали внутрішнього аудиту.

Об’єкти аудиту: Міністерство освіти і науки України (далі – МОН) – головний розпорядник коштів державного бюджету; Український центр оцінювання якості освіти, Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова (далі – НПУ ім. М. П. Драгоманова).

Перелік об’єктів аудиту, перевірених територіальними управліннями Рахункової палати, наведено в додатку 1.

Критерії, які застосовано під час аудиту:

щодо результативності: встановлення ступеня відповідності фактичних результатів діяльності розпорядників коштів державного бюджету на здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти запланованим результатам;

щодо економності: встановлення стану досягнення розпорядниками бюджетних коштів запланованих результатів у цій сфері за рахунок використання мінімального обсягу бюджетних коштів або досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів;

щодо законності, своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень: стан дотримання вимог законодавства при прийнятті управлінських рішень з питань, що стосуються аудиту, у т. ч. у частині планування видатків, своєчасність та повнота їх прийняття; використання зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, при прийомі до вищих навчальних закладів (далі – ВНЗ) на конкурсній основі.

Обмеження щодо проведення аудиту:

часові: 2015 рік і 9 місяців 2016 року;

кількісні: обсяг бюджетних коштів, виділених МОН на здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти у 2015 році та за 9 місяців 2016 року (КПКВК 2201470);

географічні: м. Київ, м. Дніпро, м. Вінниця, м. Львів, м. Харків, м. Івано-Франківськ, м. Слов'янськ.

Термін проведення аудиту: з 22 серпня по 12 грудня 2016 року.

Методи збирання даних: аналіз нормативно-правових актів, що регулюють повноваження МОН і підпорядкованих установ, що здійснюють зовнішнє оцінювання та моніторинг якості освіти, планування і використання коштів на вказану мету; перевірка й аналіз планових, бухгалтерських і звітних документів об'єктів аудиту; аналіз статистичних, аналітичних даних; запити; анкетування вступників 2016 року; використання матеріалів засобів масової інформації; запит до Національного агентства з питань запобігання корупції.

За результатами аудиту складено двадцять актів, з яких сімнадцять – територіальними управліннями Рахункової палати. Попередній аудит ефективності використання коштів Державного бюджету України, виділених Міністерству освіти і науки України на здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти, Рахунковою палатою проведений у 2008 році (постанова Колегії Рахункової палати від 09.12.2008 № 28–2). Зважаючи на вжиті МОН заходи, питання знято з контролю (висновок від 30.08.2011).

ВСТУП

Забезпечення рівного доступу до здобуття якісної освіти для всіх громадян України є головним пріоритетом держави. Одним із шляхів реалізації цього пріоритету стало запровадження в Україні системи зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів.

У Законі України “Про вищу освіту” визначено, що зовнішнє незалежне оцінювання – це оцінювання результатів навчання, здобутих на певному освітньому рівні. Зовнішнє незалежне оцінювання (далі – ЗНО) результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, використовується для прийому до вищих навчальних закладів на конкурсній основі.

За часів існування в Україні системи ЗНО в суспільстві сформувалося досить позитивне ставлення до нього, довіра до результатів і переконання, що відбір студентів на цих засадах став прозорішим й об'єктивнішим.

Проте, за даними експертів, створена МОН система мала недоліки у частині захисту інформації. Зокрема, влітку 2015 року було відкрите кримінальне провадження щодо несанкціонованого втручання в роботу програмно-апаратних засобів Українського центру оцінювання якості освіти (далі – Центр). У результаті незаконного втручання в електронні системи Центру понад 200 учасникам ЗНО у 2014 і 2015 роках було завищено бали і створено

умови для їх зарахування до ВНЗ за рахунок коштів державного бюджету. На час проведення аудиту досудове розслідування завершено, справу передано до суду.

Отже, враховуючи наявність проблем щодо захисту інформації в Центрі та обсяг коштів, який держава спрямувала протягом 2015 році і 9 місяців 2016 року з державного бюджету Центру та дев'яти його регіональним центрам (209,4 млн грн), тема аудиту є актуальною.

1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Здійснення ЗНО та моніторинг якості освіти в Україні базується на законах України від 23.05.1991 № 1060–XII “Про освіту” (далі – Закон 1060), від 13.05.1999 № 651–XIV “Про загальну середню освіту” (далі – Закон 651), від 01.07.2014 № 1556–VII “Про вищу освіту” (далі – Закон 1556), відповідних міжнародних договорах України та інших правових актах, які регулюють правовідносини у цій сфері.

Законами у галузі освіти визначені повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти та її реалізацію, у тому числі щодо здійснення ЗНО.

Згідно з п. 1 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 630, МОН є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику, зокрема, у сфері освіти.

Згідно зі ст. 12 Закону 1060, МОН встановлює державні стандарти освіти та державні стандарти знань з кожного предмета; розробляє та затверджує умови прийому до навчальних закладів.

Статтею 37 Закону 651 передбачено, що МОН забезпечує проведення ЗНО навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти, які виявили бажання вступати до вищих навчальних закладів.

Статтями 44 і 45 Закону 1556 визначено, що ЗНО результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, використовується для прийому до вищих навчальних закладів на конкурсній основі. Прийом на навчання до ВНЗ здійснюється на конкурсній основі відповідно до Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів, затверджених центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Згідно із Законом 1556, ЗНО здійснюється спеціально уповноваженою державною установою.

Положення про Український центр оцінювання якості освіти (далі – Положення 1312) затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 31.12.2005 № 1312 “Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти” (далі – постанова 1312).

Згідно з постановою 1312, Уряд зобов'язав МОН спільно з Мінфіном вжити заходів щодо утворення навчально-екзаменаційних центрів та

забезпечити їх фінансування починаючи з 2007 року за рахунок коштів місцевих бюджетів, які враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Проте на момент проведення аудиту **навчально-екзаменаційні центри не створено**. Як наслідок, **навчання інформаційним технологіям випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти не здійснювалося**.

Довідково. За інформацією Центру, оскільки відповідні видатки не затверджені за КПКВК 2201470 на створення навчально-екзаменаційних центрів та враховуючи досвід інших країн (проекти загальнонаціонального комп'ютерного тестування не реалізуються в жодній країні), з ініціативи МОН питання створення таких центрів було знято з контролю за погодженням Глави Адміністрації Президента України (лист від 14.03.2013 № 02–01/692), але відповідні зміни до постанови 1312 не внесені.

Порядок проведення ЗНО та моніторингу якості освіти встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Зокрема, Порядок зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1095 (далі – Порядок 1095). Порядок проведення моніторингу та оцінки якості освіти затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2011 № 1283 (далі – Порядок 1283¹).

Відповідно до ст. 45 Закону 1556, до проведення ЗНО можуть залучатися педагогічні, наукові, науково-педагогічні працівники та інші фахівці у порядку, що затверджується Урядом. Порядок їх залучення до проведення ЗНО затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 № 222² (далі – Порядок 222).

Довідково. Умови оплати праці працівників Центру та регіональних центрів оцінювання якості освіти врегульовані постановою Кабінету Міністрів України від 18.11.2015 № 985.

Згідно зі ст. 45 Закону 1556, завдання для проведення ЗНО (банк завдань) розробляються педагогічними, науковими, науково-педагогічними працівниками.

Програми ЗНО затверджуються МОН одночасно із затвердженням переліку навчальних предметів і строків проведення ЗНО за погодженням з громадськими об'єднаннями керівників вищих навчальних закладів.

Довідково. Програми навчальних предметів ЗНО для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти, затверджено наказом МОН від 01.10.2014 № 1121. МОН наказами від 01.10.2014 № 1120 і від 14.09.2015 № 923 затвердило строки проведення ЗНО у квітні-липні 2015 року і у травні-липні 2016 року відповідно та перелік з 12 навчальних предметів у кожному році.

Порядок формування та використання банку завдань ЗНО визначається Центром.

Довідково. Наказом Центру від 01.03.2012 № 2/ДСК (зі змінами, внесеними наказом від 02.12.2015 № 107) затверджено Положення про банк тестових завдань.

¹ Чинний до 14.08.2015. Із 14.08.2015, механізм проведення моніторингу якості освіти регламентує Порядок 1095 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 08.08.2015 № 533).

² Порядок залучення педагогічних, наукових, науково-педагогічних працівників та інших фахівців до проведення зовнішнього незалежного оцінювання.

Згідно зі ст. 45 Закону 1556, зміст завдань сертифікаційної роботи ЗНО у поточному році з кожного навчального предмета належить до інформації з обмеженим доступом з моменту створення набору завдань сертифікаційної роботи ЗНО з кожного навчального предмета до моменту санкціонованого відкриття пакетів із завданнями сертифікаційних робіт з навчального предмета.

Довідково. УЦОЯО укладає та тиражує в умовах суворої конфіденційності завдання сертифікаційних робіт ЗНО різного рівня складності, встановлені МОН, здійснює їх переклад на мови національних меншин.

За результатами проведення ЗНО з навчального предмета (предметів) особі видається сертифікат ЗНО, форма якого затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Довідково. Наказом МОН від 29.12.2014 № 1529 затверджено зразок сертифіката ЗНО, зразок Інформаційної картки до сертифіката ЗНО та їх технічний опис.

До Порядку 1095 внесено зміни постановою Кабінету Міністрів України від 08.07.2015 № 533³.

Згідно з п. 14 Порядку 1095 (у редакції, яка чинна з 14.08.2015), МОН визначає та затверджує спільно з МОЗ перелік особливих (спеціальних) умов, що можуть бути створені для осіб з особливими освітніми потребами в пунктах проведення ЗНО, форми медичних висновків органів або закладів охорони здоров'я про створення особливих (спеціальних) умов для проходження ЗНО, порядок їх видачі та обліку.

МОН спільно з МОЗ видано наказ⁴, яким врегульовано питання участі у ЗНО осіб з інвалідністю або певними видами захворювань. Проте, за інформацією МОН, через тривалу процедуру погодження з громадським об'єднаннями інвалідів станом на час проведення аудиту **цей наказ не зареєстрований у Мін'юсті.**

У 2016 році МОН запровадило експеримент вступних випробувань під час вступу на основі ступеня бакалавра на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 081 "Право" з використанням організаційно-технологічних процесів здійснення ЗНО.

Довідково. За інформацією Центру, на погодженні у заінтересованих центральних органах виконавчої влади на сьогодні перебуває проект постанови Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до Порядку проведення зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти", яким буде врегульоване це питання.

Проте на сьогодні ст. 45 Закону 1556 передбачено, що прийом на основі ступеня бакалавра на навчання для здобуття ступеня магістра здійснюється за результатами вступних випробувань.

Отже, **запроваджена МОН процедура організації ЗНО результатів навчання, здобутих на основі освітнього рівня, відмінного від повної загальної середньої освіти (на основі ступеня бакалавра), суперечить Закону 1556.**

---

³ Набула чинності 14.08.2015.

⁴ Наказ МОН і МОЗ від 29.08.2016 № 1027/900 "Деякі питання участі в зовнішньому незалежному оцінюванні та вступних іспитах осіб, які мають певні захворювання та/або патологічні стани, інвалідність".

Статтею 45 Закону 1556 визначено, що фінансування заходів з проведення ЗНО здійснюється за рахунок коштів державного бюджету в установленому законодавством порядку.

Пунктом 7 ч. 1 ст. 87 Бюджетного кодексу України встановлено, що до видатків, що здійснюються з Державного бюджету України, належать видатки на освіту. Зокрема, видатки на інші заклади та заходи в галузі освіти, що забезпечують виконання загальнодержавних функцій, згідно з переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1133 затверджено перелік позашкільних навчальних закладів та заходів з позашкільної роботи з дітьми, а також закладів та заходів у галузі освіти, що забезпечують виконання загальнодержавних функцій, видатки на які здійснюються з державного бюджету (далі – Перелік 1133).

До р.3 „Заклади у галузі освіти” Переліку 1133 включено 41 установу, віднесену до сфери управління МОН, у т.ч. Український центр оцінювання якості освіти, Вінницький, Дніпропетровський, Донецький, Івано-Франківський, Київський, Львівський, Одеський, Херсонський і Харківський регіональні центри оцінювання якості освіти.

Таким чином, в Україні сформовано відповідну нормативно-правову базу у сфері здійснення ЗНО та моніторингу якості освіти, проте на сьогодні залишаються окремі питання, що потребують додаткового унормування.

2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Згідно з Положенням про Міністерство освіти і науки України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 630 (далі – Положення 630), МОН здійснює нормативно-правове регулювання у сфері освіти, визначає перспективи і пріоритетні напрями розвитку, зокрема, повної загальної середньої і вищої освіти.

У сфері здійснення ЗНО та моніторингу якості освіти МОН, зокрема, визначає стратегію моніторингу якості освіти, затверджує програми ЗНО, перелік навчальних предметів і строки проведення ЗНО.

Відповідальним у МОН за забезпечення впровадження ЗНО навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які виявили бажання вступати до ВНЗ, і створення національної системи моніторингових досліджень якості загальної середньої і дошкільної освіти визначено департамент загальної середньої та дошкільної освіти.

З метою забезпечення виконання завдань, покладених на МОН, щороку наказами Міністерства затверджуються плани його роботи. Виконавцем усіх заходів і завдань, які стосуються питань здійснення ЗНО, МОН визначило Центр і дев'ять його регіональних центрів.

Відповідно до розподілу функціональних обов'язків між Міністром освіти і науки та його заступниками, до 08.02.2016 Центр підпорядковувався

безпосередньо Міністрові освіти і науки (з 28.02.2014 по 14.04.2016 – Квіт С. М., з 15.04.2016 по теперішній час – Гриневич Л. М.).

Після 08.02.2016 здійснення заходів із проведення ЗНО навчальних досягнень випускників закладів системи загальної середньої освіти, які виявили бажання вступати до ВНЗ, координацію проведення в Україні міжнародних порівняльних досліджень якості освіти, об'єктами яких є ВНЗ, покладено на першого заступника Міністра освіти і науки (з 19.03.2014 по 29.08.2016 – Совсун І. Р., з 30.08.2016 по теперішній час – Ковтунець В. В.).

У 2016 році з ініціативи МОН відділом внутрішнього аудиту МОН проведено позаплановий аудит ефективності використання коштів Центром та його регіональними центрами за КПКВК 2201470 протягом 2010–2015 років (аудиторський звіт від 02.06.2016 № 12/20–2).

За результатами проведеного аудиту виявлено низку проблем у діяльності Центру і його регіональних центрів. Зокрема, у цій діяльності створено ризики втрати фінансових ресурсів у сумі 4 897,1 і 6 705,7 тис. грн внаслідок здійснення фінансово-господарських операцій за договорами з інформатизації і договорами сервісного обслуговування відповідно. Також використано кошти на преміювання (18 297,1 тис. грн) за відсутності відповідних обґрунтувань. Центром і регіональними центрами здійснено фінансово-господарські операції на суму 935,8 тис. грн за відсутності обов'язкової дозвільної документації, яка передбачена умовами договорів оренди майна тощо.

Центру рекомендовано сформувати систему підвищення кваліфікації його працівників і регіональних центрів; розробити і впровадити єдину загальноукраїнську систему збору, обліку, аналізу та збереження інформації всіх етапів організації і проведення ЗНО та пробного ЗНО; сформувати систему оцінки фахових знань працівників Центру і регіональних центрів шляхом створення відповідної комісії із залученням спеціалістів різних підрозділів центрів та затвердити порядок проведення оцінки фахових знань.

Проте станом на 01.12.2016 **Центром не вжито дієвих заходів щодо усунення встановлених недоліків.** Натомість Центром і регіональними центрами оцінювання якості освіти (далі – РЦОЯО) надіслано до МОН заперечення на аудиторський висновок, результат розгляду яких фактично не вплинув на кінцевий результат внутрішнього аудиту. Враховуючи відкриття влітку 2015 року правоохоронними органами кримінального провадження, МОН матеріали аудиту 03.06.2016 передало до Генеральної прокуратури України. З метою об'єктивної оцінки результатів діяльності Центру за ініціативою МОН восени 2016 року Державною аудиторською службою України розпочато нову перевірку Центру.

Згідно з Порядком 1095, на Центр покладено функції щодо здійснення організаційно-технологічного забезпечення ЗНО та моніторингу якості освіти. У своїй діяльності Центр керується Положенням 1312, своїми щорічними планами роботи, календарними планами проведення ЗНО та іншими нормативними документами.

Проте аудит показав, що за відсутності належного контролю з боку МОН **не усі заплановані заходи Центром виконано.**

Зокрема, згідно із п. 6.1 плану роботи Центру на 2015 рік, у січні-квітні 2015 року планувалося розробити Концепцію реформування системи зовнішнього незалежного оцінювання (із залученням Національної академії наук України, USETI, інших фахівців), п. 6.4 – запровадити незалежну сертифікацію педагогічних працівників у системі атестації педагогічних працівників; п. 2.33 – протягом квітня 2015 року розробити та затвердити Типове положення про регіональні центри оцінювання якості освіти відповідно до чинних нормативно-правових актів. **Жодне із цих завдань Центром не виконане.**

Також **Центром не завершено** розпочату у 2012 році **розробку** за підтримки Альянсу USETI **інформаційної автоматизованої системи управління банком тестових завдань** (програмного забезпечення для функціонування банку тестових завдань для ЗНО). **Не виконано п. 18** календарного плану проведення ЗНО у 2015 році щодо **підготовки та оприлюднення збірника** “Офіційний звіт про проведення зовнішнього незалежного оцінювання 2015 року” (термін – до 28.08.2015).

Довідково. Фактично на сайті Центру розміщено лише том 2 “Звіту про проведення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, для осіб, які виявили бажання вступати до вищих навчальних закладів України в 2015 році”.

З метою надання консультативної та методичної допомоги в організації і проведенні ЗНО і моніторингу якості освіти в Центрі створено громадську науково-методичну раду (наказ від 29.11.2007 № 1053), завдання якої – проведення аналізу узагальнення результатів ЗНО, розгляду і підготовки пропозицій щодо затвердження складу творчих груп із розроблення змісту ЗНО та моніторингу якості освіти, експертів і консультантів.

Проте протягом 2015 року і 9 місяців 2016 року громадська науково-методична рада жодного разу не збиралася, відповідно, **актуальні питання проведення ЗНО і моніторингу якості освіти не розглядала.**

Колегією МОН упродовж 2015 року і 9 місяців 2016 року розглянуто три питання, що стосуються діяльності Центру. Зокрема, визначення результатів ЗНО навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів (26.02.2015); проведення в 2016 році ЗНО результатів навчання (03.07.2015); проведення апробаційного ЗНО результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, з іноземних мов із використанням дворівневих (рівень В1 і рівень В2) предметних тестів (30.06.2016).

Незважаючи на недоліки в роботі Центру, **Колегією МОН** протягом 2015 році і 9 місяців 2016 року **проблемні питання роботи Центру та його регіональних підрозділів не розглядалися.**

Довідково. Згідно з Положенням про колегію Міністерства освіти і науки України, затвердженим наказом від 15.05.2013 № 522, колегія розглядає результати роботи, зокрема, установ незалежно від форми власності і підпорядкування (в межах компетенції); розробляє пропозиції щодо вдосконалення їх діяльності; розглядає питання про стан дотримання фінансової, бюджетної дисципліни, збереження та використання державного майна, здійснення внутрішнього фінансового контролю та усунення виявлених недоліків.

Аудитом встановлено, що в Центрі працюють дружина і син директора Центру, що створює ризики порушення вимог статті 28 Закону України від 14.10.2014 № 1700 “Про запобігання корупції” (далі – Закон 1700) у частині виникнення конфлікту інтересів. Про відповідний факт поінформовано Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – НАЗК).

Довідково. НАЗК листом від 06.12.2016 № 40–07/7175 поінформувало, що перебування у прямому підпорядкуванні в осіб, зазначених у пп. “а” п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону 1700, близьких їм осіб або їх особисте пряме підпорядкування близьким їм особам у зв’язку з виконанням повноважень свідчить про наявність потенційного, а у деяких випадках реального конфлікту інтересів через приватний інтерес, обумовлений особистими, сімейними стосунками. Зокрема, приватний інтерес директора Центру і його близьких осіб зумовлений сімейними стосунками, що свідчить про наявність реального конфлікту інтересів, який має постійний характер.

Згідно з Порядком 1095, МОН встановлює порядок проведення оцінювання якості освіти і визначає загальну стратегію моніторингу якості освіти, забезпечує його проведення, контролює виконання запланованих заходів.

На 2015 рік **порядок проведення оцінювання якості освіти МОН не затверджувало**. Питання здійснення ЗНО регламентувалися окремими наказами МОН і Центру. Також **МОН не затвердило загальної стратегії моніторингу якості освіти**.

До 14.08.2015 діяв Порядок проведення моніторингу та оцінки якості освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2011 № 1283. Механізм проведення моніторингу якості освіти також регламентує Порядок 1095 (у редакції, що була чинною з 14.08.2015).

Згідно з пп. 6 п. 14 Порядку 1095 (у редакції, яка чинна з 14.08.2015), до компетенції МОН належить визначення напрямів проведення моніторингу якості освіти відповідно до завдань державної політики в галузі освіти. Згідно з абзацом першим п. 70 Порядку 1095, МОН повинно затверджувати програми моніторингу якості освіти, в яких мають бути визначені мета, зміст, об’єкти, суб’єкти, індикатори, процедури, форми, методи, регламенти, умови проведення, порядок визначення та оголошення результатів, а також строки і форми узагальнення їх результатів, інформування про результати.

Проте **на 2015 і 2016 роки напрями проведення моніторингу якості освіти МОН не визначило, програми моніторингу якості освіти не затверджені**. Це унеможливило отримання у 2015–2016 роках повної інформації про якість освіти, стан системи освіти в Україні, а також прогнозування її розвитку.

В абзаці третьому п. 70 Порядку 1095 передбачено, що моніторинг якості освіти може проводитися шляхом участі в міжнародних програмах і проектах, зокрема TIMSS (математичні та природничі дисципліни), PISA (грамотність читання, математична та природнича грамотність), PIRLS (читання та розуміння тексту) тощо.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04.02.2016 № 72–р “Деякі питання участі України у міжнародному дослідженні якості освіти

PISA-2018”⁵ зобов’язано МОН забезпечити участь України у міжнародному дослідженні якості освіти PISA–2018 і визначено відповідальним Центр.

Довідково. Міжнародне дослідження якості освіти PISA проходить раз на три роки й спрямоване на оцінювання систем освіти в різних країнах світу на підставі тестування 15-річних учнів. За даними МОН, у 2018 році Україна вперше планує взяти участь у Програмі міжнародного оцінювання учнів – PISA, що проводиться під егідою Організації економічного співробітництва і розвитку.

Станом на момент проведення аудиту Центром вжито низку заходів щодо виконання наказу МОН від 23.02.2016 № 149 “Про організацію та проведення міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 в Україні”. Проте у зв’язку з невідповідністю МОН угоди з Організацією економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) **членські внески** за участь України у дослідженні за 2016 рік **станом на 01.12.2016 не сплачені** (термін виконання – I півріччя 2016 року).

Довідково. За інформацією МОН, проект угоди перебуває на повторному погодженні в Мінфіні та Мін’юсті. Після погодження її буде надіслано до Кабінету Міністрів України для отримання дозволу на підписання Міністром освіти і науки України.

Отже, через неналежне виконання МОН своїх повноважень **створено ризики несвоєчасної сплати членського внеску і, як наслідок, Україна буде позбавлена можливості брати участь у міжнародному дослідженні якості освіти.**

3. АНАЛІЗ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ, ЇХ СТРУКТУРА, ПОВНОТА І СВОЄЧАСНІСТЬ НАДХОДЖЕНЬ

У 2015–2016 роках видатки на здійснення ЗНО та моніторинг якості освіти МОН планувалися за бюджетною програмою за КПКВК 2201470. Метою програми МОН визначило об’єктивне та неупереджене оцінювання рівня навчальних досягнень осіб, які закінчують загальноосвітні навчальні заклади та бажають вступити в 2015 і 2016 роках на навчання до вищих навчальних закладів України, проведення моніторингу якості освіти.

У 2015 і 2016 роках за загальним фондом потреба МОН за поточними видатками забезпечена на 91,2 і 79,1 відс. відповідно. Водночас за капітальними видатками цей відсоток значно менший - 40,0 і 16,7 відс. відповідно.

Потреба в коштах державного бюджету за КПКВК 2201470 МОН сформована на підставі пропозицій Центру і дев’яти його РЦОЯО⁶. Дані щодо визначеної потреби на 2015–2016 роки за КПКВК 2201470 та стану її врахування наведено в таблиці 1.

⁵ Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 схвалено Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020”. Стратегія передбачає досягнення 25 ключових показників, що оцінюють хід виконання реформ і програм, зокрема, пунктом 20 передбачено, що Україна візьме участь у міжнародному дослідженні якості освіти PISA та увійде до 50 кращих держав - учасниць такого дослідження.

⁶ Вінницький РЦОЯО, Дніпропетровський РЦОЯО, Донецький РЦОЯО, Івано-Франківський РЦОЯО, Київський РЦОЯО, Львівський РЦОЯО, Одеський РЦОЯО, Харківський РЦОЯО, Херсонський РЦОЯО.

Аналіз потреби в коштах державного бюджету на 2015–2016 роки

тис. грн

Видатки	Потреба за бюджетним запитом		Затверджено в паспорті відповідно до законів України про державний бюджет на 2015 і 2016 роки			
			2015 рік		2016 рік	
	2015 рік	2016 рік	зі змінами	відс. врах. потреби	зі змінами	відс. врах. потреби
Всього, у т. ч.:	149747,9	264908,0	123179,4	-	177235,9	
загальний фонд, з них:	136570,4*	240182,3**	110001,9***	80,5	152510,2	63,5
<i>поточні</i>	<i>108147,4</i>	<i>180248,8</i>	<i>98630,5</i>	<i>91,2</i>	<i>142510,2</i>	<i>79,1</i>
<i>капітальні</i>	<i>28423,0</i>	<i>59933,5</i>	<i>11371,4***</i>	<i>40,0</i>	<i>10000,0</i>	<i>16,7</i>
спецфонд, з них:	13177,5	24725,7	13177,5	100,0	24725,7	100,0
<i>капітальні</i>	<i>226,8</i>	<i>569,1</i>	<i>226,8</i>	<i>100,0</i>	<i>569,1</i>	<i>100,0</i>

*у т. ч. додаткова потреба у сумі 39882,3 тис. грн на оплату праці з нарахуваннями, придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю, обладнання і предметів довгострокового користування, нематеріальних активів, оплату послуг (крім комунальних);

**у т. ч. додаткова потреба у сумі 127018,8 тис. грн на оплату праці з нарахуваннями, придбання обладнання і предметів довгострокового користування, капітальне будівництво (придбання), придбання нематеріальних активів;

*** у т. ч. здійснено перерозподіл видатків державного бюджету в сумі 1371,4 тис. грн шляхом зменшення обсягу видатків споживання (оплата праці з нарахуваннями) та збільшення обсягу видатків розвитку (капітальні видатки) (згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25.11.2015 № 1220–р “Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству освіти і науки на 2015 рік”).

При складанні проекту кошторису та кошторису **Центр і РЦОЯО порушували вимоги Порядку** складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228 (далі – Порядок 228). Як наслідок, Центром не подано до МОН економічно обґрунтованих розрахунків:

- у порушення п. 22 – видатків на загальну суму **27688,7 тис. грн**, з них за загальним фондом – 5082,6 тис. грн (2015 рік – 1356,7 тис. грн, 2016 рік – 3725,9 тис. грн), за спеціальним фондом – 22606,1 тис. грн (2015 рік – 7288,0 тис. грн, 2016 рік – 15318,1 тис. грн);

- у порушення п. 43 – видатків за КЕКВ 2270 “Оплата комунальних послуг та енергоносіїв” на загальну суму **2407,5 тис. грн**, з них за загальним фондом – 2080,0 тис. грн (2015 рік – 841,2 тис. грн, 2016 рік – 1238,8 тис. грн), за спеціальним фондом – 327,5 тис. грн (2015 рік – 138,3 тис. грн, 2016 рік – 189,2 тис. гривень);

- у порушення п. 17 – у 2016 році надходжень на загальну суму **6881,1 тис. гривень**.

Також у порушення п. 29 Порядку 228 МОН під час розгляду проектів кошторисів не забезпечило прийняття в кошторисах сум, підтверджених розрахунками та економічними обґрунтуваннями, на загальну суму **42022,6 тис. грн**, зокрема, видатків за загальним фондом – 9814,5 тис. грн (2015 рік – 4046,1 тис. грн, 2016 рік – 5768,4 тис. грн), за спеціальним фондом – 32208,1 тис. грн (2015 рік – 11266,1 тис. грн, 2016 рік – 20942,0 тис. гривень).

Через відсутність економічно обґрунтованих розрахунків при складанні проекту кошторису окремими регіональними центрами **потреба в коштах загального фонду необґрунтовано завищена** (переважно на виплату заробітної плати з нарахуваннями). Зокрема, в порушення п. 20 Порядку 228 Львівським РЦОЯО потребу завищено на **6459,0 тис. грн**⁷, Івано-Франківським РЦОЯО – на **2082,8 тис. гривень**.⁸ Фактично не підтверджено розрахунками та економічними обґрунтуваннями **87541,7 тис. грн**, що, відповідно до ст. 116 Бюджетного кодексу України, є порушенням бюджетного законодавства.

При затвердженні кошторису Центру МОН не забезпечило належного розгляду штатного розпису за загальним фондом і затвердило утримання шести понаднормативних штатних одиниць. Це також призвело до **необґрунтованого збільшення потреби в бюджетних коштах і їх неекономного використання**.

Зокрема, внаслідок неврахування нормативів чисельності за окремими посадами (р. 2 (карта 12, лист 1) Міжгалузевих нормативів чисельності працівників бухгалтерського обліку⁹ і р. 2 (карта 16, лист 1) Міжгалузевих нормативів чисельності працівників, зайнятих добром, розстановкою, підвищенням кваліфікації (перепідготовкою) та обліком кадрів¹⁰) МОН затвердило в штатному розписі Центру п'ять штатних одиниць бухгалтерів і одну штатну одиницю працівника відділу кадрів. На їх оплату праці використано у 2015 році і за 9 місяців 2016 року **1318,7 тис. грн**, що є **неекономним використанням коштів державного бюджету**¹¹.

Також аудитом встановлено, що при плануванні надходжень до спеціального фонду у 2015 і 2016 роках **не визначався порядок надання платних послуг з проведення пробного ЗНО**, зокрема структура та перелік витрат, кількість груп і учнів в одному пункті тестування, середня наповнюваність класів тощо.

Як наслідок, встановлена однакова для всіх регіонів вартість одного пробного ЗНО (у 2015 році – 89,0 грн¹², у 2016 році – 111,0 грн¹³) фактично не підтверджена економічно обґрунтованими розрахунками.

Довідково. Під час аудиту було проведено анкетування вступників 2016 року. Більшість вступників, які проходили пробне ЗНО, підтвердили в той чи інший спосіб важливість мети його проведення – ознайомлення всіх бажаних із процедурою проведення

⁷ У т.ч. на 2015 рік – 1166,1 тис. грн (КЕКВ 2111 – на 751,4 тис. грн, КЕКВ 2120 – на 252,1 тис. грн, КЕКВ 2210 – на 162,6 тис. грн), на 2016 рік – на 5292,9 тис. грн (КЕКВ 2111 – на 2588,1 тис. грн, КЕКВ 2120 – на 2002,8 тис. грн, КЕКВ 3110 – на 702,0 тис. гривень).

⁸ За 2015 рік – на 709,0 тис. грн: КЕКВ 2120 – на 52,0 тис. грн, КЕКВ 3110 – на 657,0 тис. грн; на 2016 рік – 1373,8 тис. грн (КЕКВ 3110).

⁹ Затверджені наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 26.09.2003 № 269.

¹⁰ Затверджені наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 18.12.2003 № 341.

¹¹ 5 шт. од бухгалтерів – 1168,9 тис. грн (у т.ч. КЕКВ 2110 – 945,0 тис. грн (у 2015 році – 435,8 тис. грн, за 9 місяців 2016 року – 509,2 тис. грн), за КЕКВ 2120 – 223,9 тис. грн (у 2015 році – 132,4 тис. грн, за 9 місяців 2016 року – 91,5 тис. грн) і 1 шт. од працівника відділу кадрів – 149,8 тис. грн (лютий-вересень 2016 року: КЕКВ 2110 – 122,8 тис. грн, за КЕКВ 2120 – 27,0 тис. гривень).

¹² Згідно з даними паспорта бюджетної програми на 2015 рік.

¹³ Згідно з даними паспорта бюджетної програми на 2016 рік.

ЗНО. Водночас близько третини студентів зазначили головні недоліки пробного ЗНО – платність і завищена вартість.

Збільшення вартості пробного ЗНО дало можливість регіональним центрам у 2016 році збільшити свої видатки, зокрема, Вінницьким РЦОЯО видатки на преміювання основних працівників збільшено у 1,8 раза порівняно з 2015 роком, а капітальні видатки – у 7,1 раза.

При цьому відсутність економічно обґрунтованих розрахунків видатків за спецфондом дала змогу регіональним центрам за рахунок коштів, що надійшли від проведення пробного ЗНО, виплачувати в межах економії фонду заробітної плати премії своїм співробітникам без підтвердження їх участі в процесі організації ЗНО.

Наприклад, аудит у Київському РЦОЯО показав, що протягом 2015 року – 9 місяців 2016 року працівникам регіонального центру виплачено без урахування особистого внеску в загальні результати роботи за рахунок економії фонду заробітної плати **321,1 тис. грн премії, що є неекономічним використанням бюджетних коштів.**

Паспорти бюджетної програми 2201470 у 2015 і 2016 роках затверджені з порушенням термінів, встановлених ч. 8 ст. 20 Бюджетного кодексу України і п. 6 Правил складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2001 № 1098 (далі – Правила 1098). Зазначене, відповідно до п. 17 ч. 1 ст. 116 Бюджетного кодексу України, є порушенням бюджетного законодавства.

Довідково. Паспорти бюджетної програми 2201470 на 2015 і 2016 роки затверджені спільними наказами МОН і Мінфіну від 25.02.2015 № 207/257; від 26.02.2016 № 176/258.

Аудитом встановлено, що у 2015 році та протягом січня-вересня 2016 року за загальним фондом МОН при плані 249933,5 тис. грн спрямовано асигнувань за КПКВК 2201470 на суму 245154,6 тис. грн (на 4778,9 тис. грн менше), касове виконання становило 209399,2 тис. грн (83,8 відс. від запланованого).

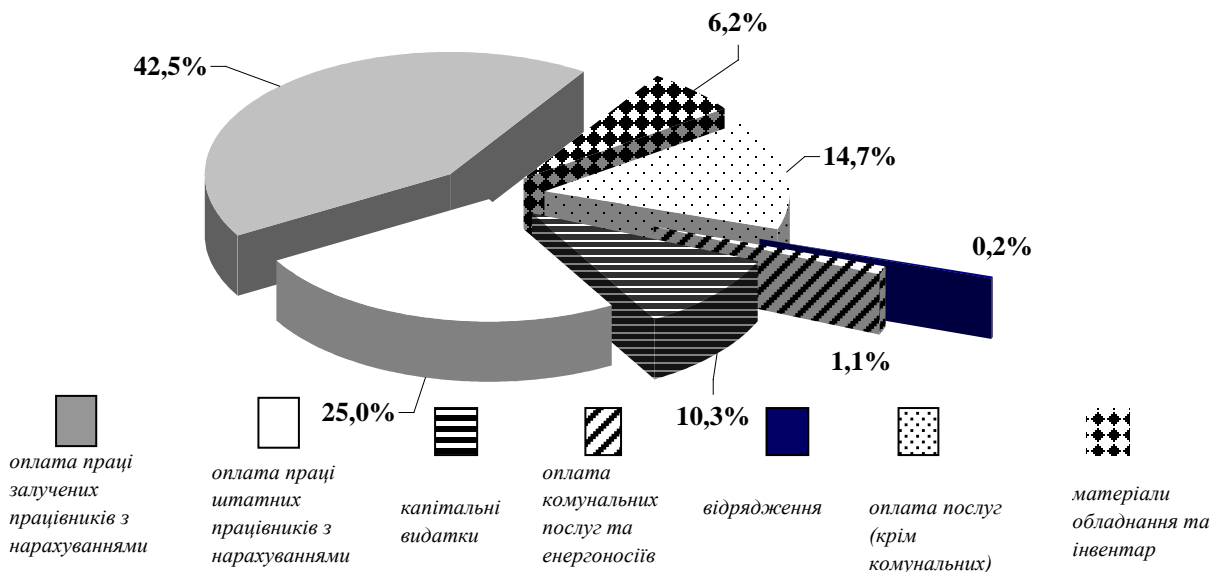
Розподіл асигнувань на 9 місяців 2016 року на 4778,9 тис. грн менший, ніж затверджений план асигнувань на відповідний період, у зв'язку з прийняттям постанови Кабінету Міністрів України від 08.09.2016 № 657, якою передбачено зменшення бюджетних призначень за КПКВК 2201470 на 9144,6 тис. грн та збільшення їх обсягу за КПКВК 2201170 “Здійснення методичного та матеріально-технічного забезпечення діяльності навчальних закладів” на цю суму. Відповідні зміни проведено 11.10.2016.

Схема руху коштів наведена в додатку 2.

Аудит засвідчив, що за рахунок загального фонду бюджету переважно забезпечуються поточні видатки – 89,7 відсотка. Основним напрямом є видатки на виплату заробітної плати з нарахуваннями – 67,5 відс., з яких на оплату праці залучених працівників спрямовано 42,5 відсотки.

Дані щодо структури проведених видатків загального фонду у 2015 році (типова і для 2016 року) у розрізі кодів економічної класифікації за КПКВК 2201470 наведено в діаграмі 1.

Діаграма 1. Структура проведених видатків загального фонду у 2015 році за КПКВК 2201470

Як свідчать дані діаграми 1, на капітальні видатки спрямовано лише 10,3 відс., що не дає змоги забезпечити оновлення матеріально-технічної бази за рахунок коштів загального фонду на належному рівні. Адже потребу у 2015 році було забезпечено лише на 40 відс., у 2016 році – на 16,7 відсотка.

Довідково. У 2016 році Центром отримано міжнародну технічну допомогу на відновлення інформаційно-телекомунікаційної системи Центру, побудову комплексних систем захисту інформації. Кошти державного бюджету, що передбачалися на відповідні цілі, були спрямовані на оновлення матеріально-технічної бази, зокрема, на придбання поліграфічного обладнання, комп'ютерного та серверного обладнання, ліцензійного програмного забезпечення.

Незважаючи на затвердження бюджетних асигнувань із дефіцитом до потреби, через **недосконале планування та неоперативне управління коштами** з боку МОН та підпорядкованих йому установ, у 2015 році не використано та повернено до державного бюджету **5243,7 тис. грн, що є неефективним управлінням бюджетними коштами.**

Довідково. Всього повернено до держбюджету 5809,1 тис. грн, з них 565,4 тис. грн (видатки розвитку) у зв'язку із неможливістю їх використання, оскільки зміни до кошторису внесені Мінфіном у другій половині грудня 2015 року¹⁴.

До спеціального фонду Центру та дев'яти його регіональних центрів у 2015 році з урахуванням залишку станом на 01.01.2015¹⁵ надійшло 17347,2 тис. грн (99,9 відс. від запланованих), за січень-вересень 2016 року – 26923,3 тис. грн (79,5 відс. від плану на рік).

¹⁴ Довідки Мінфіну від 16.12.2015 № 1680 і від 16.12.2015 № 1718.

¹⁵ Станом на 01.01.2015 залишок у сумі 15604,8 тис. грн складається, зокрема, з надходжень за надання послуги з проведення пробного ЗНО 2015 року – 15579,1 тис. грн, які зумовлені тим, що реєстрація учасників пробного ЗНО 2015 року та оплата проводилися у 2014 році, а проведення відбулося у 2015 році (згідно з наказом Центру від 16.10.2014 № 206).

На спецрахунки Центру та дев'яти його регіональних центрів надійшла **плата за послуги за основною діяльністю** з урахуванням залишку станом на 01.01.2015 – 36511,9 тис. грн, або **82,5 відс.** загального обсягу надходжень (плата за участь у пробному ЗНО – 36490,6 тис. грн, виготовлення дублікатів сертифікатів учасникам тестування минулих років – 20,8 тис. грн, надання копій документів – 0,5 тис. грн); **від додаткової (господарської) діяльності** – 46,0 тис. грн, або **0,1 відс.** (оприбуткування залишків запасів у приміщенні відділу оперативної поліграфії Центру); **благодійні внески** – 7712,3 тис. грн, або **17,4 відс.** (навчальні підручники від Агентства США з міжнародного розвитку, Альянсу USETI – обладнання та послуги з відновлення та модернізації інформаційно-телекомунікаційної системи, від Чехії – комп'ютерна техніка, від реалізації металобрухту – 0,3 тис. гривень).

Фактично заплановані показники щодо власних надходжень виконані в повному обсязі (99,9 відсотка).

Аудитом встановлено, що загалом у 2015 році за рахунок коштів спецфонду за КПКВК 2201470 здійснено видатків на загальну суму 15943,6 тис. грн (91,8 відс. від запланованих), за 9 місяців 2016 року – 24948,2 тис. грн (73,7 відсотка).

При цьому 92,8 відс.¹⁶ – це поточні видатки, з яких 52,3 відс. – видатки на виплату премій штатним працівникам з нарахуваннями. Видатки на придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю становили 11,6 відс., оплату послуг (крім комунальних) – 18,5 відс, інші поточні видатки – 9,3 відс., комунальні послуги – 1,0 відс., відрядження – 0,2 відсотка.

Капітальні видатки становили у 2015 році – 7,2 відс., а у 2016 році – 22,8 відс., що пов'язано з наданням Агентством США з міжнародного розвитку Центру і його регіональним підрозділам благодійної допомоги (обладнання).

4. ЗАГАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Аудитом встановлено, що **кошти державного бюджету**, виділені впродовж 2015 року – 9 місяців 2016 року на здійснення ЗНО та моніторинг якості освіти, **Центром і РЦОЯО використовувалися в окремих випадках неекономно та з порушеннями вимог чинного законодавства.**

Зокрема, з **порушенням чинного законодавства кошти використано:**

1. На заробітну плату з нарахуваннями – 196,6 тис. грн, а саме:

- у порушення п. 5 Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.2003 № 1078 (далі – Порядок 1078), протягом січня-жовтня 2015 року 23 працівникам Центру через неправильне визначення базового місяця зайво нарахована та виплачена індексація заробітної плати на загальну суму 109,4 тис. грн, на яку нараховано єдиний соціальний внесок (далі – ЄСВ) у сумі 36,8 тис. грн, а загалом – 146,2 тис. грн;

¹⁶ Аналіз видатків наведено на прикладі 2015 року.

- у порушення вимог п. 4 р. III Порядку обчислення середньої заробітної плати, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.02.1995 № 100, 92 працівникам Центру внаслідок включення до розрахунку одноразових виплат безпідставно нарахована і виплачена заробітна плата за час відпусток на суму 41,2 тис. грн¹⁷ (ЄСВ – 9,2 тис. грн¹⁸), загалом – 50,4 тис. гривень.

2. У порушення вимог п. 1 постанови Кабінету Міністрів України від 10.08.1993 № 615 “Про заходи щодо вдосконалення охорони об’єктів державної та інших форм власності”¹⁹, п. 40 Порядку 1095 (зі змінами від 08.07.2015 № 533) Київським РЦОЯО у 2015 і 2016 роках укладено договори на охорону та забезпечення недоторканності майна²⁰ з ПП “ТАЛІД”²¹, якому за відсутності в актах прийняття-передавання наданих послуг кількості охоронних годин, що підлягають оплаті, перераховано 84,3 тис грн (2015 рік – 32,6 тис. грн, 2016 рік – 51,7 тис. гривень).

Загалом із порушенням вимог чинного законодавства використано кошти державного бюджету на суму 280,9 тис. грн (2015 рік – 182,3 тис. грн, січень-вересень 2016 року – 98,6 тис. гривень).

Крім того, Вінницьким РЦОЯО у 2015 році через недотримання умов договорів, укладених з ТОВ “Клевер Софт” (м. Київ)²² і ТОВ “ТЗІ” (м. Київ)²³, а також календарних планів проведення таких робіт порушено вимоги ст. 526 Цивільного кодексу України. РЦОЯО підписав акти виконаних робіт за відсутності отриманої послуги, а саме сертифікатів відповідності і експертного висновку (фактично були надані лише через 3-4 місяці після оплати), і здійснив оплату послуг щодо комплексної системи захисту інформації на суму 97,0 і 21,8 тис. гривень²⁴.

Отже, у результаті невиконання умов договорів з порушенням вимог законодавства використано 118,8 тис. грн бюджетних коштів.

Також мали місце факти неекономного використання коштів державного бюджету. Зокрема:

- у порушення вимог п. 4 постанови Кабінету Міністрів України від 03.04.1993 № 245 “Про роботу за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій” спеціаліста I категорії²⁵ взято

¹⁷ 2015 рік – 2,6 тис. грн, з 01.01.2016 по 01.10.2016 – 38,6 тис. гривень.

¹⁸ 2015 рік – 0,9 тис. грн, з 01.01.2016 по 01.10.2016 – 8,3 тис. гривень.

¹⁹ З урахуванням змін від 09.04.2008 № 321.

²⁰ Адміністративна будівля КРЦОЯО за адресою: м. Київ, вул. М. Шалет, № 1-А.

²¹ Від 15.01.2015 № 10, від 01.02.2016 № 15.

²² Від 02.03.2015 № № 02031 та від 02.03.2015 № 02032.

²³ Від 03.12.2015 № 59/2015.

²⁴ Кошти спеціально і загального фондів відповідно.

²⁵ За основним місцем роботи – заступник головного бухгалтера бухгалтерської служби адміністративно-управлінського персоналу державного закладу “Дорожня клінічна лікарня № 2 станції ДТГО “Південно-західна залізниця”.

на роботу за сумісництвом, на її оплату праці витрачено 90,4 тис. грн²⁶ (ЄСВ – 25,8 тис. грн²⁷), загалом – 116,2 тис. грн;

- Львівським РЦОЯО сплачено 172,2 тис. грн²⁸ за роботи і послуги з проведення пробного ЗНО, виконання яких передбачено функціональними обов'язками працівників відділу інформаційних технологій центру, і друк інформаційних бюлетенів із відповідями, які регіональний центр сам спроможний виконати і фактично виконує;

- Вінницьким РЦОЯО спрямовано 108,2 тис. грн²⁹ загального фонду державного бюджету на оплату праці залучених працівників (з нарахуваннями), які забезпечували проведення ЗНО у 19 пунктах ЗНО³⁰ з наповнюваністю менш як 180 учасників³¹, хоча вимогами пп. 3 п. 18 наказу МОН від 03.02.2015 № 85³² передбачено, що наповнюваність пункту ЗНО становить, як правило, 180–360 учасників;

- Дніпропетровським РЦОЯО здійснено видатки в сумі 19,0 тис. грн³³ на утримання транспортних засобів: закуплено запчастини, не передбачені базовою комплектацією автомобіля Citroen Berlingo і наявність яких не визначалася технічними характеристиками під час визначення предмета закупівлі, та укладено договір добровільного страхування, що не є обов'язковим (Daewoo Lanos);

- Вінницьким РЦОЯО за наявності конкурсного комітету установи³⁴ в жовтні 2015 року за рахунок коштів спецфонду оплачено юридичні послуги з організації та проведення конкурсних торгів на суму 10,0 тис. грн;

- Центром у порушення вимог пп. 2 п. 2 Постанови 65³⁵ не реалізовано 2 легкові автомобілі³⁶, що вивільняються у зв'язку із здійсненням заходів з економного і раціонального використання державних коштів і на експлуатацію яких використано 192,1 тис. гривень³⁷.

Загалом неекономно використано 617,7 тис. грн бюджетних коштів.

Також у трьох РЦОЯО (Дніпропетровському, Івано-Франківському і Київському) не забезпечено економного використання матеріальних

²⁶ 2015 рік – 41,2 тис. грн, з 01.01.2016 по 01.10.2016 – 49,2 тис. гривень.

²⁷ 2015 рік – 15,0 тис. грн, з 01.01.2016 по 01.10.2016 – 10,8 тис. гривень.

²⁸ 2015 рік – 34,9 тис. грн (4 угоди), з 01.01.2015 по 01.10.2016 – 137,3 тис. грн (6 угод).

²⁹ 2015 рік – 72,6 тис. грн (КЕКВ 2111 – 52,8 тис. грн, КЕКВ 2120 – 19,8 тис. грн); 2016 рік – 35,6 тис. грн (КЕКВ 2111 – 29,2 тис. грн, КЕКВ 2120 – 6,4 тис. гривень).

³⁰ 12 пунктів ЗНО у 2015 році та 7 пунктів ЗНО у 2016 році.

³¹ 3 предметів, результати ЗНО за якими не зараховуються як державна підсумкова атестація.

³² “Про затвердження Порядку використання приміщень навчальних закладів для проведення зовнішнього незалежного оцінювання”.

³³ 2015 рік – 10,0 тис. грн, 2016 рік – 9,0 тис. гривень.

³⁴ Члени конкурсного комітету пройшли відповідне навчання і одержали сертифікати.

³⁵ Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2014 № 65 “Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету”.

³⁶ CITROEN BERLINGO, реєстраційний номер AI4302AX, і DAEWOO Nexia.

³⁷ за КЕКВ 2110 – 4,8 тис. грн, за КЕКВ 2120 – 1,7 тис. грн, за КЕКВ 2210 – 172,9 тис. грн (2015 рік – 117,6 тис. грн, 9 місяців 2016 року – 55,3 тис. грн), за КЕКВ 2240 – 12,7 тис. грн (2015 рік – 6,9 тис. грн, 9 місяців 2016 року – 5,8 тис. гривень).

цінностей на загальну суму 1187,4 тис. грн (у т. ч. за період, що перевірявся, – на 1113,6 тис. грн)³⁸, які тривалий час зберігаються на складах центрів і станом на 01.12.2016 не використовувалися.

Аудитом встановлено інші порушення нормативно-правових документів.

Так, з недотриманням вимог пп. 3 і 4 ст. 180³⁹ Господарського кодексу України Київським РЦОЯО укладено **3 договори⁴⁰ і без розшифрування предмета договору та кількості послуг сплачено 136,7 тис. гривень.**

З порушеннями вимог чинного законодавства у сфері державних закупівель Центром і РЦОЯО у 2015 році використано **1333,0 тис. грн:**

- у порушення **ч. 5 ст. 2 Закону України “Про здійснення державних закупівель”⁴¹** (далі – Закон 1197), уникнувши проведення процедури відкритих торгів шляхом поділу предмета закупівлі на частини, Центром і Івано-Франківським РЦОЯО укладено 5 договорів⁴² на **885,0 тис. грн** на придбання комп’ютерного обладнання і бланків відповідей;

- у порушення **ч. 5 ст. 40 Закону 1197** Вінницьким РЦОЯО укладено договір⁴³ на суму **448,0 тис. грн** з переможцем торгів ТОВ “Фаворит Авто Вінниця”, умови якого не відповідають змісту пропозиції переможця конкурсних торгів у частині технічних характеристик автомобіля пасажирського Renault Dokker.

У Центрі встановлено процедурні порушення при здійсненні закупівель, зокрема, в порушення **ч. 6 ст. 36 Закону 1197** Центром не відхилено та допущено до оцінки цінову пропозицію ДП “Поліграфічний комбінат “Зоря”, хоча замовник повинен відхилити цінову пропозицію у разі, якщо вона не відповідає вимогам замовника, зазначеним у запиті⁴⁴.

³⁸ У т. ч. 2015 рік – 173,6 тис. грн, 2016 рік – 940,0 тис. гривень.

³⁹ Пункт 3: при укладенні господарського договору сторони зобов'язані у будь-якому разі погодити предмет, ціну та строк дії договору; п. 4: умови про предмет у господарському договорі повинні визначати найменування (номенклатуру, асортимент) і кількість продукції (робіт, послуг), а також вимоги до їх якості.

⁴⁰ Договори від 16.10.2015 № 18/1КРЦ і від 06.07.2016 № 15КРЦ, укладені з ФОП Жадько О.А. на послуги з технічного обслуговування та ремонту оргтехніки на суму 50,0 і 45,0 тис. грн відповідно; договір від 09.11.2016 № 49/2015, укладений з ТОВ “ТЗІ” з надання послуг з демонтажу-монтажу та пусконаладження системи відеоспостереження, у кошторисі послуги не розмежовано за її елементами (демонтаж, монтаж, пусконаладка) на суму 41,7 тис. гривень.

⁴¹ Закон України “Про здійснення державних закупівель” від 10.04.2014 № 1197–VII із змінами та доповненнями (втратив чинність з 01.08.2016).

⁴² Договори Центру від 25.02.2015 № 15/606/45 на суму 204,7 тис. грн і від 17.11.2015 № 110 на суму 178,9 тис. грн щодо закупівлі бланків відповідей. Договори Івано-Франківського РЦОЯО від 23.11.2015 № 38 на суму 9,3 тис. грн, від 11.12.2015 б/н на суму 489,1 тис. грн і від 16.12.2015 № 453 на суму 3,0 тис. грн щодо закупівлі комп’ютерного обладнання.

⁴³ Договір від 09.12.2015 № FVN 101116.

⁴⁴ У запиті цінових пропозицій вказано, що учасник подає довідку, видану Мін'юстом або його територіальним органом, про те, що учасник не визнаний банкрутом та відносно нього не відкрита ліквідаційна процедура. Відповідна довідка має бути видана після дати оприлюднення оголошення про проведення закупівлі на веб-порталі уповноваженого органу. Довідку видано до дати оприлюднення оголошення про проведення закупівлі.

За відсутності контролю з боку МОН і Центру регіональними центрами не забезпечено ефективного використання коштів державного бюджету, які спрямовуються на утримання майна.

Зокрема, Івано-Франківським РЦОЯО не використовується майже 85 відс. площ, переданих у користування, а в Дніпропетровському РЦОЯО пустують 38,2 відс. площ. Отже, кошти, спрямовані на утримання цих площ у сумі **59,4 тис. грн⁴⁵**, використано неекономно.

При цьому Дніпропетровським РЦОЯО при взятті на баланс частини будівлі навчального корпусу Дніпропетровського ПТУ № 2 у порушення пп. “б” п. 2 Положення про порядок передачі об’єктів права державної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.09.98 № 1482 (зі змінами та доповненнями, внесеними на дату передачі приміщень), не укладено із закладами договорів про спільне користування та утримання будинку і прибудинкової території.

5. АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ УКРАЇНСЬКИМ ЦЕНТРОМ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ПОВНОВАЖЕНЬ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО ОЦІНЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ

ЗНО за результатами здобуття повної загальної середньої освіти проводиться щороку і використовується для прийому до вищих навчальних закладів на конкурсній основі. Відповідно до п. 31 Порядку 1095 (у редакції, яка чинна з 14.08.2015), ЗНО за рішенням Центру може проводитися протягом кількох сесій (дат проведення ЗНО) залежно від кількості учасників.

Довідково. Пробне ЗНО проводиться з метою ознайомлення всіх бажаючих із процедурою проведення зовнішнього незалежного оцінювання. Порядок проведення пробного ЗНО визначено у Положенні про пробне зовнішнє незалежне оцінювання⁴⁶.

МОН своїми наказами затвердило на 2015–2016 роки календарні плани підготовки та проведення ЗНО, зокрема, підготовки до проведення ЗНО в 2015 році (наказ від 27.11.2014 № 1393 зі змінами) та проведення ЗНО в 2015 році (наказ від 16.12.2014 № 1475 зі змінами), в яких визначило перелік заходів і терміни їх виконання для забезпечення проведення ЗНО в 2015 році; підготовку та проведення в 2016 році ЗНО результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти (наказ МОН 05.11.2015 № 1143).

Крім того, МОН своїми наказами затвердило перелік навчальних предметів, за якими у 2015–2016 роках здійснювалося ЗНО, терміни його проведення. При цьому, згідно з наказами МОН від 20.02.2015 № 192 і від 16.09.2015 № 940, у 2015 році у формі ЗНО проводилася державна підсумкова

---

⁴⁵ Івано-Франківським РЦОЯО витрачено 9,5 тис. грн, Дніпропетровським РЦОЯО – 49,9 тис. гривень.

⁴⁶ Затверджене наказом МОН від 11.12.2015 № 1277, чинне з 29.01.2016.

До грудня 2015 року діяло Положення про проведення пробного зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти, затверджене наказом МОН від 29.05.2008 № 479.

атестація (далі – ДПА) з української мови, а у 2016 році – з української мови, математики та історії України.

Законом 1556 і Порядком 222 регламентовано порядок участі науково-педагогічних працівників та інших фахівців у проведенні ЗНО.

У підпункті 1 п. 16 і 17 Порядку 222 визначено, що залучення працівників, які беруть участь в окремих етапах проведення ЗНО (навчання працівників, створення, рецензування та апробація завдань для сертифікаційних робіт тощо) та у роботі колегіальних робочих органів Центру і регіональних центрів з проведення ЗНО, передбачає добір Центром або регіональним центром працівників, які мають фах або навички роботи, що дають змогу виконувати певні функції.

Проте **Центром не розроблено вимог і критеріїв** добору таких працівників. Як наслідок, Центр залучав фахівців, які не надавали підтвердження щодо досвіду науково-педагогічної роботи, зокрема, стажу, останнього місця роботи. При укладанні цивільно-правових угод залучені працівники надавали лише документи про освіту і документи, які ідентифікують особу.

Довідково. За поясненням Центру, залучення фахівців до роботи експертних, регламентних, предметно-фахових, апеляційних комісій Центру і РЦОЯО здійснювалось на підставі вимог, визначених положеннями про колегіальні органи.

Отже, **через відсутність вимог і критеріїв добору** залучених працівників, які беруть участь в окремих етапах проведення ЗНО, **Центром і РЦОЯО такий добір у 2015–2016 роках фактично здійснювався у ручному режимі.** Це створює ризики суб'єктивного підходу при визначенні кола осіб, що залучаються до проведення ЗНО.

Порядком 222 передбачено затвердження керівником Центру або регіонального центру списків працівників, які беруть участь в окремих етапах проведення ЗНО. Проте на 2015–2016 роки Центром затверджено лише персональний склад фахівців, які залучаються до розроблення та експертизи тестових завдань.

Списки залучених працівників, які виконували іншу роботу на окремих етапах здійснення ЗНО: літературне редагування тестових завдань⁴⁷ і їхнього перекладу⁴⁸ та озвучення текстів до тестових завдань частини “Аудіювання” з навчальних предметів⁴⁹, **у Центрі не затверджені.** Загалом укладено договорів на 88,0 тис. гривень.

За 2015 рік – 9 місяців 2016 року Центром укладено 114 договорів із залученими фахівцями, у т. ч. із працівниками, які не увійшли до затвердженого списку персонального складу залучених фахівців. Зокрема, Центром укладено

⁴⁷ У 2015 році підписано 1 договір на суму 2481,88 грн, у 2016 році – 1 договір на суму 3254,4 гривні.

⁴⁸ У 2015 році укладено 17 договорів на суму 38678,55 грн, у 2016 році – 15 договорів на суму 27881,98 гривні.

⁴⁹ У 2016 році укладено 21 договір на суму 15750,0 гривні.

16 договорів⁵⁰ із розробниками тестових завдань (20,3 тис. грн) і 43 договори⁵¹ з експертами на проведення рецензування (експертної оцінки) тестових завдань (64,0 тис. гривень).

Отже, **Центром порушено вимоги пп. 2 п. 16 Порядку 222** при укладанні у 2015 році і впродовж 9 місяців 2016 року договорів із залученими фахівцями, на оплату праці яких спрямовано **172,3 тис. грн, що є неекономним використанням бюджетних коштів.**

Згідно з пп. 5.1.1 і 5.2.1 Положення про банк тестових завдань (далі – Положення БТЗ), до розроблення та експертизи тестових завдань залучаються фахівці, які мають досвід розроблення тестових завдань, пройшли навчання з основ тестології.

За інформацією Центру, розробники та експерти проходили навчання у 2008–2009 роках – 79 осіб за 16 предметами; у 2010 році – 83 особи за 12 предметами; у 2011 році – 171 особа за 11 предметами. У 2015–2016 роках за підтримки Альянсу USETI для залучених фахівців до розроблення та експертизи тестових завдань проводились семінари-практикуми, наради-семінари, навчально-практичні семінари.

Центром не забезпечено виконання вимог власного Положення БТЗ і укладено у 2015 році і впродовж 9 місяців 2016 року договори із залученими фахівцями, які не пройшли навчання з основ тестології: 76 договорів⁵² – з розробниками тестів на суму 98,8 тис. грн і 143 договори⁵³ – з експертами тестових завдань на суму 267,8 тис. гривень.

Отже, у 2015 році та впродовж 9 місяців 2016 року з **порушенням вимог Положення БТЗ** Центром укладено 219 договорів із залученими фахівцями та **використано** на оплату їх праці **366,6 тис. грн, що є неекономним використанням бюджетних коштів.**

Таким чином, **внаслідок відсутності контролю з боку МОН і порушення Центром вимог** нормативно-правових актів і власних розпорядчих документів щодо забезпечення процесу здійснення ЗНО, у 2015–2016 роках до **проведення ЗНО залучено майже 86 відс. фахівців, які не пройшли навчання.**

Через відсутність чітких вимог відбір фахівців, що залучаються до проведення ЗНО, Центр здійснював у ручному режимі, у т. ч. незважаючи на затверджений список персонального складу залучених працівників. Підтвердження фаху і досвіду роботи залучених фахівців у Центрі немає.

Аудитом встановлено, що під час проведення ЗНО у 2015–2016 роках Центр не дотримувався вимог нормативно-правових актів і власних

---

⁵⁰ У 2015 році укладено 15 договорів на суму 18840,0 грн, протягом 9 місяців 2016 року – 1 договір на суму 1422,0 гривні.

⁵¹ 21 договір на суму 23880,0 грн у 2015 році та 22 договори на суму 40100,4 тис. грн – протягом 9 місяців 2016 року.

⁵² У 2015 році укладено 60 договорів на суму 77760,0 грн. та за 9 місяців 2016 року – 16 договорів на суму 21045,6 гривні.

⁵³ У 2015 році укладено 80 договорів на суму 132740,0 грн та за 9 місяців 2016 року – 63 договори на суму 135090,0 гривні.

розпорядчих документів, а саме:

- у порушення п. 6 Положення про предметну фахову комісію, затвердженого наказом МОН від 16.03.2015 № 299, у 2016 році персональний склад предметної фахової комісії затверджено у кількості менше семи осіб;

- у порушення п. 8 Положення про експертну комісію з питань визначення результатів зовнішнього оцінювання, що використовуються під час прийому до навчальних закладів, при Українському центрі оцінювання якості освіти, затвердженого наказом МОН від 16.03.2015 № 299, персональний склад експертних комісій затверджено після того, як вже розпочалося проведення ЗНО. Так само у 2016 році експертна комісія створена 18.05.2016⁵⁴, тобто після того, як розпочалося проведення ЗНО;

- у порушення вимог п. 9 Положення про апеляційну комісію при Українському центрі оцінювання якості освіти, затвердженого наказом МОН від 26.12.2014 № 1526, у 2015 році склад апеляційної комісії затверджено після завершення реєстрації для участі в ЗНО;

- внаслідок затвердження наказом Центру від 06.05.2015 № 42 Порядку опрацювання матеріалів апеляційної комісії⁵⁵ (далі – Порядок опрацювання матеріалів АК) вже після завершення процедури реєстрації та внесення змін до реєстраційних даних, у 2015 році учасники ЗНО фактично були позбавлені права на апеляційне оскарження щодо проведення реєстрації для участі в ЗНО;

- всупереч п. 3 р. III Порядку опрацювання матеріалів АК Центром було розглянуто клопотання Київського регіонального центру з української мови і літератури та німецької мови після завершення встановленого терміну;

- всупереч п. 2 р. IV Порядку визначення результатів ЗНО, затвердженого наказом МОН від 16.03.2015 № 300 (далі – Порядок визначення результатів ЗНО), Донецьким, Івано-Франківським, Дніпропетровським, Одеським, Львівським, Херсонським РЦОЯО завершено оброблення документів з окремих навчальних предметів після завершення встановлених термінів;

- у порушення вимог п. 6 р. V Порядку визначення результатів ЗНО апеляційною комісією при Центрі ухвалено рішення зарахувати учаснику результат ЗНО з української мови (основна сесія) після завершення встановленого терміну;

- у порушення п. 3 р. I Порядку опрацювання матеріалів АК у 2015–2016 роках Центром не забезпечено щоденних записів у журналі реєстрації апеляційних заяв. Крім того, апеляційною комісією після завершення терміну подання апеляційних заяв Центром було розглянуто 49 заяв.

Згідно з Порядком визначення результатів ЗНО, за результатами проведення ЗНО директором Центру затверджується відомість результатів ЗНО, а у разі змін, внесених апеляційною комісією, – відомість змін результатів. Проте у 2015 році такі відомості Центром не затверджувалися.

---

⁵⁴ Термін створення комісій з української мови і літератури, математики, історії України – до 13.05.2016, з іноземних мов, біології, фізики, хімії та географії – до 10.06.2016.

⁵⁵ Порядок регламентує процедуру розгляду клопотань регіональних центрів, заяв учасників ЗНО, звернень учасників та апеляційних заяв.

У порушення вимог пп. 6 п. 4 р. II Порядку роботи пункту проведення зовнішнього незалежного оцінювання в 2015 році, затвердженого наказом МОН від 17.02.2015 № 156 (далі – Порядок 156), під час проведення ЗНО у 2015 році у трьох пунктах його проведення, створених у Житомирській області⁵⁶, були відсутні внутрішні туалети.

Отже, під час проведення ЗНО мали місце факти порушення Центром як законодавчих актів, так і власних розпорядчих документів.

Аналогічні порушення встановлено аудитом і в регіональних центрах.

Зокрема, порушено нормативно-правові акти і розпорядчі документи Центру під час здійснення добору залучених працівників для організації проведення ЗНО у 2015–2016 роках.

Так, Вінницьким РЦОЯО:

- у порушення пп. 7 п. 10 Порядку 222, пп. 7 п. 1 р. IV Порядку 156 та п. 2 р. IV регламенту пункту проведення ЗНО у 2016 році (наказ Центру від 19.02.2016 № 35) до проведення ЗНО у Вінницькій, Житомирській і Хмельницькій областях у 2015–2016 роках залучено 282 чергові, що перевищує встановлену чисельність, видатки – 56,9 тис. грн;

- у порушення п. 2 р. IV регламенту пункту проведення ЗНО у 2016 році в 11 пунктах проведення ЗНО Вінницької, Житомирської і Хмельницької областей залучено 63 чергові з числа працівників одного навчального закладу, видатки – 14,0 тис. грн;

- у порушення пп. 5 п. 24 р. IV регламенту проведення пробного ЗНО 2016 року під час проведення пробного ЗНО у Вінницькій, Житомирській і Хмельницькій областях залучено 53 працівники, що перевищує встановлену чисельність, видатки – 9,9 тис. гривень.

Крім того, в порушення п. 11 Порядку 222, п. 5 р. IV регламенту пункту проведення ЗНО у 2016 році до проведення ЗНО і пробного ЗНО залучено у 2015 і 2016 роках у Вінницькій, Житомирській та Хмельницькій областях відповідно 51 і 82 педагогічні працівники⁵⁷, фах яких відповідав предмету, з якого проводилось тестування, видатки – 30,2 тис. гривень.

Отже, за відсутності належного контролю з боку Центру регіональними центрами залучалися фахівці до проведення ЗНО з порушенням вимог Порядку 222 і розпорядчих документів МОН і Центру. Кошти на оплату таких фахівців у сумі 111,0 тис. грн використано неекономно.

Крім того, аудитом встановлено інші порушення процедур проведення ЗНО в РЦОЯО.

Зокрема, з порушенням термінів, затверджених календарними планами, Харківським РЦОЯО в день завершення підготовки осіб до проведення ЗНО наказом від 29.01.2016 № 9-о затверджено програму та орієнтовний перелік

---

⁵⁶ Створені на базі Олевської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 3 Олевського району; Смільчинської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 1 Смільчинської районної ради; Коростенської середньої загальноосвітньої школи I–III ступенів № 11.

⁵⁷ У 2016 році у Житомирській області – 4 особи, у Хмельницькій області – 5 осіб залучено до проведення ЗНО.

питань інструктажу залучених осіб, що свідчить про формальний підхід до процедури проведення ЗНО, зокрема до підготовки залучених фахівців;

- Київським РЦОЯО в порушення п. 20 Порядку 1095 (у редакції, яка діяла з 14.08.2015) створено регламентну комісію, до складу якої не включено жодного представника місцевих органів виконавчої влади, а у 2016 році – фахівців, делегованих МОЗ, структурними підрозділами з питань охорони здоров'я місцевих органів виконавчої влади;

- Івано-Франківським РЦОЯО в порушення календарного плану на 2016 рік завершено реєстрацію та навчання залучених осіб на 14 календарних днів пізніше, а склад експертних груп з питань визначення результатів ЗНО з російської та іноземних мов, біології, фізики, хімії, географії затверджено на 6 календарних днів пізніше встановленого терміну.

Відповідно до вимог регламентів роботи пунктів перевірки завдань (далі – Регламент ПП), затверджених наказами Центру від 02.03.2015 № 18 і від 01.03.2016 № 45, екзаменатори, які залучаються до перевірки сертифікаційних робіт, зобов'язані один раз на 5 років проходити навчання і щоразу проходити відповідний інструктаж. Водночас, за інформацією регіональних центрів, із 7713 осіб, які залучалися у 2015–2016 роках до проведення ЗНО, не пройшли навчання 15 осіб, не отримали сертифіката за підсумками навчання 24 особи, не пройшли інструктажу 1508 осіб.

Отже, за відсутності контролю з боку Центру регіональними центрами під час проведення ЗНО не виконувалися окремі норми розпорядчих документів, що регламентують процедуру проведення ЗНО.

Як наслідок, до проведення ЗНО регіональними центрами було залучено близько **20 відс. фахівців, які не пройшли навчання й відповідного інструктажу.** Це створює ризики виникнення порушень під час проведення ЗНО, зокрема, необ'єктивної оцінки результатів ЗНО.

Відповідно до ст. 45 Закону 1556, порядок формування та використання банку завдань ЗНО визначається спеціально уповноваженою державною установою, що проводить зовнішнє незалежне оцінювання.

Положення про БТЗ регламентує процес розроблення, експертизи, апробації, калібрування та зберігання тестових завдань, конструювання тестів для проведення ЗНО і проведення аналітичних досліджень якості тестових матеріалів з метою їх удосконалення.

З метою визначення якості тестових завдань, розроблення методичних рекомендацій щодо їх створення та удосконалення здійснюється апробація тестових завдань, за результатами якої проводиться психометричний аналіз, після чого завдання передаються до закритої частини банку тестових завдань або на доопрацювання.

Протягом 2015 року та 9 місяців 2016 року діяльність з організації розроблення та стандартизації тестових завдань, створення бази даних здійснювалася за підтримки Програми сприяння ЗНО в Україні (Альянс USETI).

За інформацією Центру, у 2015 році зовнішнім розробникам було замовлено створення 3108 завдань⁵⁸, оплачено 2690 завдань⁵⁹, до програми банку завдань включено 2637 завдань і 333 авторські тексти, 2903 завдання допущено до апробації. У 2016 році замовлено створення 2503 завдань⁶⁰, оплачено 514 завдання (станом на 01.10.2016), до програми банку завдань включено 2474 завдання і 706 авторських текстів.

Аналіз наданих Центром сертифікаційних робіт основної та додаткової сесій ЗНО 2015–2016 років засвідчив, що до них увійшло 585 і 565 завдань відповідно. Проте з 585 завдань основної сесії 2015 року не пройшло апробації 401 завдання (68,5 відс.), а з 585 завдань додаткової сесії – 388 (66,3 відсотка). Психометричну експертизу пройшли всі завдання основної сесії і лише половина завдань додаткової сесії.

Так само у 2016 році з 565 завдань не пройшли апробації 402 завдання (71,2 відс.), а з 565 завдань додаткової сесії – 379 (67,1 відсотка). Психометричну експертизу пройшли всі завдання основної сесії і лише 28 відс. завдань додаткової сесії.

Довідково. За даними проведеного під час аудиту опитування студентів, до недоліків тестових завдань, включених у ЗНО 2016 року, віднесено, зокрема, формулювання некоректних (незрозумілих) питань.

Отже, в порушення Положення БТЗ із загальної кількості завдань, які використовувались для проведення ЗНО у 2015–2016 роках під час основної та додаткової сесій, Центр не забезпечив проведення апробації двох третин усіх тестових завдань. Також не забезпечено проведення психометричного аналізу завдань додаткових сесій: у 2015 році – 50 відс., у 2016 році – 72 відсотки.

Згідно з Положенням про апеляційну комісію, в Центрі створюється апеляційна комісія з метою захисту прав осіб, які реєструються та беруть участь у ЗНО. У разі порушення прав учасників на різних етапах проведення ЗНО⁶¹ вони мають право звернутися до апеляційної комісії.

Так, під час аудиту проаналізовано апеляційні звернення учасників за 2015–2016 роки щодо проведення ЗНО та його результатів.

Зокрема, у 2015 році апеляційною комісією розглянуто 8295 звернень (заяви, клопотання, оскарження), з яких задоволено 2486 (30 відс.), відмовлено

⁵⁸ З англійської мови – 541; біології – 183; географії – 144; історії України – 587; математики – 557; німецької мови – 84; російської мови – 117; української мови і літератури – 388; фізики – 90; французької мови – 196; хімії – 221.

⁵⁹ З англійської мови – 394; біології – 181; географії – 139; історії України – 587; математики – 540; німецької мови – 51; російської мови – 108; української мови і літератури – 319; фізики – 85; французької мови – 106; хімії – 180.

⁶⁰ З англійської мови – 833; біології – 130; географії – 116; історії України – 300; математики – 290; німецької мови – 100; російської мови – 120; української мови і літератури – 300; фізики – 87; французької мови – 185; хімії – 184.

⁶¹ Рішення регламентних комісій; нестандартні, нештатні ситуації, пов'язані із змістом завдань; визначення результатів ЗНО; додаткове вивчення фактів, які можуть вплинути на об'єктивність визначення результатів.

за 5803 зверненнями і 6 залишено без розгляду. У 2016 році розглянуто 6759 звернень, з яких задоволено 2698 (40 відс.), відмовлено за 3412 зверненнями, 451 залишено без розгляду, 75 учасниками ЗНО відкликано свої заяви, 123 звернення не були апеляційними.

При цьому у 2015 році, відповідно до протоколів апеляційної комісії, через незадовільні психометричні характеристики усім учасникам ЗНО з української, російської і англійської мови зараховано по 1 балу. Через технічні помилки з хімії за чотири завдання усім учасникам зараховано по 1 балу.

Таким чином, неналежне виконання Центром своїх обов'язків **створює ризики неправильного розуміння учасниками ЗНО тестових завдань та їх виконання**, а отже – відсутності об'єктивної оцінки рівня знань.

Відповідно до інформації офіційного звіту Центру, у 2016 році для проведення реєстрації учасників у різних регіонах України створено 150 пунктів реєстрації. На базі загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів України, що розташовані в обласних, районних центрах і м. Києві, організовано 3779 пунктів для проведення основної сесії ЗНО та 426 пунктів для проведення додаткової сесії ЗНО.

Усього для проходження тестування зареєстровано 267167 учасників.

Довідково. *Із них для 308 учасників були необхідні особливі умови проходження ЗНО, оскільки 54 учасники мали обмежені можливості пересування, 99 – вади слуху, 49 – інсулінозалежні і 3 – вади зору.*

У 2016 році з переліку затверджених предметів для проведення ЗНО випускники складала тести не більш як із чотирьох предметів. При цьому результати ЗНО як державна підсумкова атестація зараховувалися за трьома предметами (українська мова і математика або історія України).

Крім того, в Україні **на законодавчому рівні не визначено відповідальності учасників ЗНО за те, що вони не з'явилися на пункти проведення тестування**, що призводить до непродуктивного використання бюджетних коштів, які спрямовуються як на друк тестових завдань, так і на залучення фахівців для проведення ЗНО.

Довідково. *Наприклад, у 2015–2016 роках лише у Вінницькій, Житомирській і Хмельницькій областях не відбулось 21260 тестувань із 12 предметів, на організацію і проведення яких, за розрахунками контрольної групи, використано 954,4 тис. гривень⁶². Отже, зазначені кошти держбюджету використані непродуктивно.*

Щороку за підсумками проведеного ЗНО Центр здійснює аналіз результатів, отриманих його учасниками, узагальнені дані якого надає в офіційному звіті⁶³. Зокрема, у 2016 році Центром здійснено аналіз результатів ЗНО залежно від місця проживання учасників (місто чи сільська місцевість) за трьома предметами, результати ЗНО за якими зараховуються як ДПА, за видами

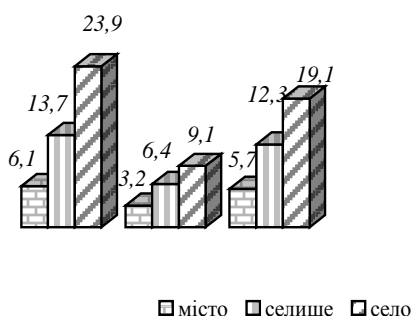
⁶² З них на оплату праці залучених працівників – 923,0 тис. грн, виготовлення тестових матеріалів – 31,4 тис. гривень.

⁶³ Офіційний звіт про проведення в 2016 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, том 1.

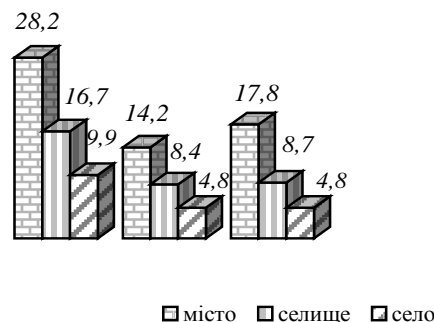
навчальних закладів⁶⁴.

Проведений Центром аналіз показав, що за всіма трьома предметами найвищий відсоток із початковим рівнем знань і найнижчий відсоток із високим рівнем знань мають випускники сільської місцевості. Дані щодо розподілу випускників міста, селища і сільської місцевості за початковим і високим рівнем знань наведено в діаграмах 2 і 3.

Діаграма 2. *Початковий рівень*

Діаграма 3. *Високий рівень*

Також Центром проведено аналіз результатів тестування в розрізі кількості набраних учасниками ЗНО балів⁶⁵, здійснено аналіз рейтингів регіонів за відсотками учасників у розрізі предметів і отриманих ними оцінок.

Довідково. Результати засвідчили, що кількість учнів, які мають достатній і високий рівень знань та низький і середній рівень знань, коливається залежно від регіону. Найкращі результати ЗНО з української мови, математики, історії України та інших предметів показали учні м. Києва, Львівської, Тернопільської областей, а найгірші – Закарпатської, Чернівецької, Рівненській областей.

Проведений у 2016 році Центром аналіз результатів незалежного оцінювання знань може використовуватися МОН для здійснення порівняльного аналізу роботи навчальних закладів системи загальної середньої освіти та розроблення заходів з удосконалення основних засад організації навчально-виховного процесу. Водночас через обставини, пов'язані з діями правоохоронних органів, аналогічний звіт за 2015 рік Центром підготовлено не в повному обсязі.

6. ЗАСТОСУВАННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ ПРИ ПРИЙОМІ ДО ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Частиною 4 ст. 44 Закону України „Про вищу освіту” передбачено, зокрема, що прийом на навчання для здобуття ступеня молодшого бакалавра чи бакалавра здійснюється на основі повної загальної середньої освіти за результатами зовнішнього незалежного оцінювання.

⁶⁴ Загальноосвітні школи; навчально-виховні комплекси; спеціалізовані школи; гімназії, ліцеї, колегіуми; інші (спеціальні загальноосвітні, спеціальні загальноосвітні школи-інтернати, школи соціальної реабілітації, коледжі, вечірні школи.

⁶⁵ За такою градацією: 100–120 балів, 120–140 балів, 140–160 балів, 160–180 балів, 180–200 балів.

Статтею 42 Закону України “Про освіту” передбачено, що прийом громадян до вищих навчальних закладів проводиться на конкурсній основі відповідно до здібностей незалежно від форми власності навчального закладу та джерел оплати за навчання.

Умови прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2015 році і 2016 році затверджені наказами МОН 15.10.2014 № 1172⁶⁶ і від 15.10.2015 № 1085⁶⁷ відповідно.

Аудит показав, що після прийняття у 2014 році Закону України “Про вищу освіту” **умови прийому до ВНЗ зазнали суттєвих змін.**

Зокрема, з ініціативи МОН у 2016 році відбувся перехід від конкурсу вступників, що проводився в межах ВНЗ, до “широкого” конкурсу. Це конкурс серед найкращих вступників держави, яким надано місця для навчання за рахунок коштів державного бюджету, враховуючи визначену ними пріоритетність спеціальності і ВНЗ.

Довідково. На відміну від попередніх років, умовами прийому у 2016 році визначено вимоги щодо подання усіма вступниками заяв для участі в конкурсному відборі лише в електронному форматі⁶⁸; передбачено можливість подання вступниками до 15 заяв на 5 спеціальностей (спеціалізацій) для навчання за державним замовленням і без обмежень кількості заяв за контрактом.

Також в умовах прийому відмінено позаконкурсний вступ і цільовий прийом та виділено певні категорії громадян, які вступають на основі інших видів вступних випробувань⁶⁹.

З метою виконання вимог статті 44 Закону України “Про вищу освіту”, якою передбачена можливість зарахування поза конкурсом до державних і комунальних ВНЗ осіб у випадках, передбачених Законом⁷⁰, МОН з 2016 року запровадило окремий конкурс для них відповідно до конкурсного бала вступника. Зокрема, листом від 05.08.2016 № 1/9-418 МОН дозволило ВНЗ звертатися до своїх державних замовників з метою виділення додаткових місць державного замовлення для таких категорій вступників.

---

⁶⁶ Умови прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2015 році, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 15.10.2014 № 1172.

⁶⁷ Умови прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2016 році, затверджені наказом МОН від 15.10.2015 № 1085.

⁶⁸ Крім осіб, які вступають за результатами іспитів, співбесіди та за квотами, оскільки ці категорії абітурієнтів мають підтвердити свій статус відповідними документами.

⁶⁹ Вступ за співбесідою; вступ за квотами та вступними іспитами; вступ за особливим порядком складання вступних іспитів та квотами для мешканців тимчасово окупованої території; вступ за особливим порядком складання вступних іспитів для мешканців непідконтрольної території та населених пунктів, в яких немає умов для здійснення стабільного освітнього процесу.

⁷⁰ Поза конкурсом зараховуються: особа, у якої один з батьків (усиновлювачів) був військовослужбовцем, який загинув чи визнаний судом безвісно відсутньою особою при виконанні ним обов'язків військової служби; шахтарі, які мають стаж підземної роботи не менш як три роки, а також протягом трьох років після здобуття загальної середньої освіти особи, батьки яких є шахтарями та які мають стаж підземної роботи не менш як 15 років або які загинули внаслідок нещасного випадку на виробництві чи стали інвалідами I або II групи; діти, яким встановлено інвалідність, пов'язану з Чорнобильською катастрофою.

Наприклад, до НПУ ім. М. П. Драгоманова, згідно з наказом про виділення додаткових місць державного замовлення, було зараховано 16 вступників пільгових категорій. При цьому аудитом встановлено, що за зверненням ВНЗ МОН додатково виділило місце, на яке надалі зарахували вступника Д.В.В., не віднесеного до жодної з пільгових категорій.

Отже, запроваджений МОН механізм фактично дозволяє ВНЗ здійснювати зарахування окремих вступників у ручному режимі.

Вищим навчальним закладам надано право самостійно визначати переліки конкурсних предметів, з яких вступники подаватимуть сертифікат ЗНО.

Згідно з вимогами власних правил прийому, ВНЗ також самостійно визначають мінімальне значення кількості балів сертифіката із загальноосвітніх предметів, за якими вступник допускається до участі в конкурсі. Як правило, не нижче 100 балів (за шкалою оцінювання від 100 до 200 балів), а за окремими спеціальностями, що користуються попитом вступників, не нижче 140 балів.

Умовами прийому визначено, що усі питання, пов'язані з прийомом до ВНЗ, вирішуються приймальною комісією на її засіданнях, при цьому рейтингові списки вступників формуються приймальною комісією з Єдиної державної електронної бази з питань освіти (далі – Єдина база).

Довідково. Єдина державна електронна база з питань освіти є автоматизованою системою збирання, верифікації, оброблення, зберігання та захисту даних, у тому числі персональних, щодо надавачів та отримувачів освітніх послуг з метою забезпечення потреби фізичних та юридичних осіб.

Розпорядником Єдиної бази є МОН, технічним адміністратором – державне підприємство “Інфоресурс”, що забезпечує її формування та функціонування.

Встановлено, що фактично у 2016 році безпосередньо ВНЗ вирішувалися питання, що стосуються прийому лише окремих категорій вступників. Зокрема, осіб, які зараховуються за співбесідою, в межах встановлених квот та осіб, які мають право на участь у конкурсі за результатами вступних іспитів.

Приймальні комісії ВНЗ не мали впливу на формування рейтингових списків вступників, хоча в умовах прийому до ВНЗ вся відповідальність за зарахування абітурієнтів була покладена на них.

Також в Єдиній базі формуються списки рекомендованих до зарахування вступників (у т.ч. у межах обсягу державного замовлення). Після подання рекомендованими особами оригіналів документів керівником ВНЗ на підставі рішення приймальної комісії видається наказ про зарахування на навчання, який також формується в Єдиній базі.

З метою об'єктивної оцінки своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень щодо дотримання умов прийому до ВНЗ та застосування результатів ЗНО при вступі до ВНЗ під час аудиту проведено перевірки в 11 ВНЗ.

Довідково. Перевірки проведено в таких ВНЗ: Вінницький національний аграрний університет, Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського, Державний вищий навчальний заклад “Національний гірничий університет”, Національна металургійна академія України, Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди, Харківський національний університет внутрішніх справ, Національний університет харчових технологій, Київський національний торговельно-економічний університет, Національний лісотехнічний університет України, Прикарпатський

національний університет імені Василя Стефаника, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.

Встановлено, що сформовані приймальною комісією ВНЗ рейтингові списки з Єдиної бази не відображають об'єктивного місця вступників за конкурсним балом та пріоритетом у рейтинговому списку ВНЗ.

Наприклад, у НПУ ім. М.П. Драгоманова за спеціальністю “Право” на місця, що фінансуються за рахунок державного бюджету, рекомендовано зарахувати, зокрема, К.Л.А. із конкурсним балом 175,25 і пріоритетом 8, К.Ю.С. із конкурсним балом 174,75 і пріоритетом 6. Водночас вступники Х.С.С. із конкурсним балом 180,95 і пріоритетом 8, Б.Д.В. із конкурсним балом 186,6 і пріоритетом 6, Б.О.С. із конкурсним балом 183,15 і пріоритетом 4, С.А.О. із конкурсним балом 181,75 і пріоритетом 3 рекомендовані до зарахування на місця, що фінансуються за кошти фізичних та юридичних осіб.

Аудит засвідчив, що це пов'язане насамперед із проведенням МОН так званого “широкого конкурсу”, нормативне визначення якого відсутнє і результати якого не були оприлюднені у форматі, що відображає загальнодержавний рейтинг вступників у ВНЗ, що належать до сфери управління МОН, у розрізі спеціальностей (спеціалізацій) і пріоритету ВНЗ, визначеного вступником.

Як наслідок, більшість перевірених ВНЗ, незважаючи на проведення МОН роз'яснювальних нарад, семінарів тощо, не спроможні пояснити механізм формування рейтингового списку рекомендованих до зарахування вступників. Це стосується як самих вступників, так і їх батьків.

Також аудит засвідчив, що задекларована МОН відкритість і прозорість при проведенні прийому до ВНЗ⁷¹ шляхом інформування громадськості через інформаційні системи, у тому числі систему “Конкурс”, не була досягнута.

Встановлено, що дані про місця вступників у рейтинговому списку Єдиної бази і системи “Конкурс” збігаються (однакові) лише в тій частині, що стосується місць за державним замовленням.

Наприклад, у НПУ ім. М. П. Драгоманова у рейтинговому списку за спеціальністю “Релігієзнавство” збіг даних встановлено лише в одному випадку із десяти, за спеціальністю “Середня освіта (Математика)” – в перших 19 випадках із 25.

При цьому анкетування показало, що понад 20 відс. вступників 2016 року статус своєї електронної заяви відслідковували саме в системі “Конкурс”.

Таким чином, **незважаючи на наявність у МОН інформаційних систем, у т. ч. системи “Конкурс”⁷², у 2016 році не було забезпечено належної прозорості і відкритості вступної кампанії.**

Аудитом встановлено, що одним із недоліків вступної кампанії 2016 року було визначене в умовах прийому 2016 року право внесення змін до Єдиної бази згідно з актом про допущену технічну помилку (складається приймальною

---

⁷¹ Зокрема, про ліцензований обсяг, граничний обсяг місць, що фінансуються за державним замовленням, рекомендування до зарахування та зарахування до ВНЗ.

⁷² Інформаційна система “Конкурс” з доступом в мережі Інтернет (<http://vstup.info>) запроваджена з 17.06.2008 згідно з наказом МОН від 11.06.2008 № 514.

комісією ВНЗ). Оскільки умовами прийому не визначено вичерпного переліку технічних помилок, окремі ВНЗ у 2016 році скасовували заяви вступників, які оформлялися актами про допущені технічні помилки.

При цьому скасування зареєстрованої в Єдиній базі заяви (з дозволу приймальної комісії ВНЗ) до моменту включення вступника до списків рекомендованих до зарахування на навчання дало можливість окремим вступникам маніпулювати пріоритетністю обраних ВНЗ і спеціальностей.

Під час аудиту ВНЗ висловили свою думку щодо недоліків вступної кампанії 2016 року.

Зокрема, неякісна робота Єдиної бази гальмувала проведення реєстрації вступниками заяв, здійснення їхньої обробки приймальними комісіями ВНЗ. Вимоги щодо обов'язкової реєстрації в електронному вигляді під час вступної кампанії викликали труднощі у більшості випускників сільських шкіл. Як наслідок, ВНЗ вимушені були організувати при приймальних комісіях пункти реєстрації заяв (виділялися комп'ютерні класи і залучалися співробітники ВНЗ).

На думку ВНЗ, значна кількість поданих вступниками заяв не сприяла професійній орієнтації майбутніх вступників (окремі вступники просто використовували можливість подання заяви), повноцінному набору студентів (з високим рівнем підготовки) на технічні спеціальності, які залишаються непопулярними у вступників. Відміна цільового вступу для абітурієнтів з сільської місцевості призведе до втрати студентів, які можуть надалі працевлаштуватися у сільській місцевості.

Окремо ВНЗ вказали на проблему зарахування у 2016 році за деякими спеціальностями від 1 до 5 осіб, що ускладнює організацію проведення навчального процесу з малокомплектними групами.

МОН листом від 16.09.2016 № 1/9-496 поінформувало про необхідність роботи з нечисленними академічними групами шляхом розроблення гнучких навчальних планів, індивідуалізації роботи зі студентами, налагодження реальної міжуніверситетської співпраці, можливість переведення таких студентів за їх згодою на навчання за спорідненими спеціальностями. У виняткових випадках МОН не заперечувало про переведення студентів до інших вищих навчальних закладів.

Довідково. Наприклад, у НПУ ім. М. П. Драгоманова доведено такий обсяг за спеціальностями: “Релігієзнавство” – 1; “Менеджмент соціокультурної діяльності” – 2; “Філологія (слов'янські мови та літератури (переклад включно))” – 2; “Професійна освіта (харчові технології)” – 2; “Менеджмент” – 2; “Хореографія” – 3; “Фізика та астрономія” – 4; “Професійна освіта (комп'ютерні технології)” – 5; “Дизайн” – 5; “Інформаційна, бібліотечна та архівна справа” – 5; “Політологія” – 5; “Журналістика” – 5.

Під час аудиту проведено анкетування 1306 студентів 2016 року вступу з питань ефективності функціонування системи ЗНО та можливості вступу до бажаного ВНЗ.

Результати опитування показали, що від 49 до 90 відс. студентів (залежно від спеціальності та ВНЗ) підтвердили об'єктивність системи ЗНО знань

та одну з головних її переваг – реальну можливість вступу до бажаного ВНЗ (від 61 до 95 відс. вступили до бажаного ВНЗ).

Із загальної кількості опитаних вступників понад 86 відс. були зараховані до ВНЗ за конкурсом на загальних підставах.

На думку опитаних студентів, найпоширенішими недоліками проведеного ЗНО були невідповідність деяких тестових завдань шкільній програмі; незручне розташування навчальних закладів, де проводились випробування; можливість списування окремими учасниками ЗНО та використання ними різноманітних електронних пристроїв.

Таким чином, створена МОН система прийому на навчання до ВНЗ за результатами ЗНО у цілому дає можливість на конкурсних засадах визначити найсильніших вступників. Використання Єдиної бази забезпечує потреби замовників, вступників і ВНЗ. Проте, через відсутність нормативного визначення поняття “широкий конкурс” та порядку оприлюднення його результатів, у 2016 році задекларована МОН відкритість і прозорість вступної кампанії була досягнута неповною мірою, зокрема, у частині інформування суспільства про запровадження “широкого конкурсу”.

7. СТАН ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ЦЕНТРІ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Згідно з Порядком 1095, для забезпечення виконання Центром і його регіональними підрозділами функцій щодо організаційно-технологічного забезпечення підготовки ЗНО створюються електронні бази даних. Зокрема, навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів; відомості щодо педагогічних працівників, які залучаються до ЗНО; тестових завдань, які використовуються для ЗНО.

Ведення таких баз даних повинно здійснюватися відповідно до вимог законодавства у сфері інформаційної безпеки.

Довідково. Зокрема, з дотриманням вимог Закону України від 05.07.1994 № 80 “Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах” (далі – Закон 80), Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 29.03.2006 № 373 (далі – Правила захисту інформації).

Крім того, ведення баз даних, що містять інформацію про персональні дані, повинно здійснюватися згідно із Законом України “Про захист персональних даних”.

За даними Центру, у 2015–2016 роках використовувались такі бази даних: “Абітурієнт”, “Педагогічні працівники, залучені до організації та проведення зовнішнього незалежного оцінювання”, “Контрагенти”, “Працівники”; в регіональних центрах – бази даних працівників, які залучаються до ЗНО.

Протягом 2015 року і 9 місяців 2016 року в Центрі функціонували чотири комплексні системи захисту інформації (далі – система захисту), а саме: автоматизована система для обробки конфіденційної інформації, що є власністю держави, і створення тестів (далі – автоматизована система

створення тестів) та автоматизована система для обробки конфіденційної інформації, що є власністю держави, і друку тестів (далі – автоматизована система друку тестів); інформаційно-телекомунікаційна система зв'язку Центру з регіональними центрами⁷³ і інформаційно-телекомунікаційна система Центру⁷⁴ (створена у 2016 році в рамках проекту (програми) міжнародної технічної допомоги за підтримки Альянсу USETI).

Довідково. Аудитом встановлено, що до складу створеної у 2016 році інформаційно-телекомунікаційної системи Центру входять шість підсистем: інформаційно-телекомунікаційні системи адміністративної частини; методичної частини; друкарської частини; веб-сервера⁷⁵ та автоматизовані системи створення тестів і друку тестів.

Автоматизовані системи створення тестів і друку тестів функціонують на відокремлених робочих станціях і мають окремий захист інформації.

Аудитом встановлено, що ще у 2014 році Центром кошти загального фонду державного бюджету в сумі 396,4 тис. грн спрямовувалися на створення інформаційно-телекомунікаційної системи Центру (за договором з ТОВ “ТЗІ”). Проте, оскільки Центр не придбав ліцензій на серверну і клієнтські частини програмних модулів, роботи щодо створення інформаційно-телекомунікаційної системи Центру не завершені.

За даними Центру, умови договору не були виконані через відсутність бюджетних коштів. Однак аудит засвідчив, що у той же період Центром здійснено оплату аналогічних послуг іншої комерційної структури – ПП “Тест он-лайн” за поставку програмних комплектів ключів для програмного забезпечення “Криптосервер. Модуль шифрування”.

Отже, через неприйняття Центром ефективних управлінських рішень кошти державного бюджету в сумі 396,4 тис. грн використано нерезультативно.

Відповідно до Правил захисту інформації, організація і проведення робіт із захисту інформації в системі повинна здійснюватися службою захисту інформації. Захист інформації на всіх етапах створення та експлуатації системи здійснюється згідно з розробленим службою захисту інформації планом захисту інформації.

Водночас аудитом встановлено, що **протягом 2015 року служба захисту інформації в Центрі не виконувала своїх функцій, передбачених положенням.** Плани захисту інформації були розроблені у 2008 році лише на 2 автоматизовані системи: створення тестів і друку тестів.

У зв'язку з порушенням Правил захисту інформації в Центрі у 2015 році правоохоронними органами встановлено несанкціоноване втручання в роботу його програмно-апаратних засобів⁷⁶.

З метою належної підготовки до проведення ЗНО у 2016 році, маючи в розпорядженні копії програмних засобів і баз даних, отриманих від правоохоронних органів, Центром було укладено договір від 24.12.2015 з

⁷³ Система захисту створена у 2012 році. Атестат відповідності дійсний до 27.12.2017.

⁷⁴ Атестат відповідності дійсний до 29.07.2021.

⁷⁵ За інформацією Центру, у листопаді 2016 року отримано два атестати відповідності на системи захисту інформаційно-телекомунікаційної системи веб-сайта Центра і РЦОЯО.

⁷⁶ Серверне обладнання і документацію було вилучено.

ПАТ “Інститут інформаційних технологій” щодо обстеження об’єктів інформатизації Центру і регіональних центрів.

Згідно з висновком обстеження об’єктів інформатизації, **жодна з обстежуваних інформаційно-телекомунікаційних систем** регіональних центрів **не відповідає** існуючим технічним завданням на систему захисту, атестатам відповідності⁷⁷ та реальним умовам функціонування системи.

Також обстеження програмного комплексу, технологічних процесів, середовищ функціонування інформаційно-телекомунікаційної системи Центру здійснило ТОВ “Інфопульс Україна”.

У звіті ТОВ “Інфопульс Україна” зазначило, що “складовою розгорнутого програмного комплексу Центру є програмне забезпечення “СПРУТ” (система первинної реєстрації учасників тестування)”⁷⁸. При цьому у своїх фінансових, організаційно-розпорядчих і технічних документах Центр посилається на різні версії програмного забезпечення з умовною назвою “СПРУТ”, що безпосередньо використовується при підготовці та проведенні ЗНО (найменування цього програмного комплексу наведено як кирилицею, так і латиницею).

За поясненням начальника відділу розробки програмного забезпечення, в Центрі програмне забезпечення з умовною назвою “СПРУТ” не використовується, натомість ТОВ “Інфопульс Україна” розгорнуто наприкінці 2015 року програмний комплекс Українського центру оцінювання якості освіти (ПК УЦОЯО). Водночас матеріали і описи, наведені у зведеному звіті, розробленому ТОВ “Інфопульс Україна”, дають підстави вважати, що ПК УЦОЯО та програмне забезпечення “СПРУТ” є одним і тим самим об’єктом. **Використання різноманітних назв і версій цього комплексу створює ризики введення в оману відповідальних осіб Центру та відкриває можливості маніпулювання коштами державного бюджету**⁷⁹.

Частиною 2 ст. 8 Закону 80 передбачено, зокрема, що інформація з обмеженим доступом повинна оброблятися в системі із застосуванням комплексної системи захисту інформації з підтвердженою відповідністю. Проте до переліку засобів захисту, які мають експертні висновки за результатами державної експертизи у сфері захисту інформації, програмне забезпечення “СПРУТ” не включено, відомості про оцінювання засобів його захисту відсутні.

Отже, Центр у 2015 році під час підготовки і проведення ЗНО не забезпечив належного захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційній системі, яка містить дані щодо учасників тестування (у т. ч. персональні дані) та їх результатів.

У 2016 році за міжнародної підтримки в Центрі створено комплексні системи захисту інформації. Аудит засвідчив, що при створенні системи захисту

---

⁷⁷ Видані Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України

⁷⁸ ПК “СПРУТ” має клієнт-серверну архітектуру і є ядром процесу формування, проведення та підтримки ЗНО.

⁷⁹ Наприклад, закупівля послуг для ПЗ “Спрут”, ПК УЦОЯО чи “SPRUT 3”.

інформаційно-телекомунікаційної системи Центру⁸⁰ не виконано рекомендацій (надані Центру за результатами обстеження) з безпеки управління персоналом.

Як наслідок, посадові інструкції працівників служби захисту інформації Центру не мають чіткого розподілу прав і повноважень адміністраторів безпеки, системних адміністраторів та адміністраторів баз даних. Посадові особи, відповідальні за забезпечення захисту інформації, є одночасно працівниками відділів інформаційних технологій і співробітниками служби захисту інформації. Адміністративні ролі дублюються, як правило, двома працівниками. За поясненням керівника служби захисту інформації Центру, така організація дала можливість збалансувати навантаження на працівників і забезпечила безперервність надання відповідної послуги. Проте дублювання функцій⁸¹ **створює ризик втрати спостережності за діями користувачів інформаційно-телекомунікаційної системи Центру.**

Крім того, згідно з результатами державної експертизи у сфері технічного та/або криптографічного захисту інформації, **до комплексної системи захисту інформації інформаційно-телекомунікаційної системи Центру не включено засобів захисту програмного забезпечення**, що використовується для підготовки і проведення ЗНО (систему первинної реєстрації учасників тестування “СПРУТ” і програмний комплекс Центру). Це створює ризики повторення інцидентів, пов’язаних із порушеннями безпеки в системі.

ВИСНОВКИ

1. Міністерство освіти і науки України як головний розпорядник бюджетних коштів за бюджетною програмою 2201470 “Здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти Українським центром оцінювання якості освіти та його регіональними підрозділами” у 2015 і 2016 роках у цілому належним чином забезпечило проведення зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти.

Проте задекларована МОН у 2016 році **відкритість і прозорість вступної кампанії була досягнута неповною мірою**, зокрема, у частині інформування суспільства про запровадження “широкого конкурсу”.

Українським центром оцінювання якості освіти і його регіональними підрозділами не забезпечено належного виконання покладених на них функцій щодо організаційно-технологічного забезпечення ЗНО та моніторингу якості освіти. Як наслідок, **кошти державного бюджету Центром і його**

---

⁸⁰ У 2016 році (29.01.2016) у Центрі в рамках проекту (програми) міжнародної технічної допомоги за підтримки Альянсу USETI створено комплексні системи захисту інформації, службу захисту інформації. Проте дана служба створена у зв’язку з впровадженням двох систем захисту, однак станом на 01.12.2016 таких систем в Центрі функціонує шість.

⁸¹ Облікові записи адміністраторів домену входять до однакових адміністративних груп та до групи “Адміністраторів підприємства”, а відтак мають розширені права управління інфраструктурою домену.

регіональними підрозділами використовувалися нерезультативно, неекономно, а в окремих випадках з порушенням чинного законодавства.

Так, Центром і дев'ятьма його регіональними центрами у 2015 році і протягом 9 місяців 2016 року використано з порушенням вимог чинного законодавства загалом **280,9 тис. грн, Цивільного кодексу України та умов договорів – 118,8 тис. грн, законодавства у сфері державних закупівель - 1333,0 тис. грн, неекономно – 2966,8 тис. грн, а також використано нерезультативно у 2014 році 396,4 тис. гривень.** Крім того, укладено з порушенням вимог Господарського кодексу України договорів на 136,7 тис. грн, не забезпечено економного використання матеріальних ресурсів на суму 1187,4 тис. грн (з них у досліджуваному періоді – 1113,6 тис. гривень).

Через недосконале планування бюджетних коштів та неоперативне управління ними МОН і підпорядкованими йому установами **не забезпечено ефективного управління 5243,7 тис. грн, які не використано та повернено наприкінці 2015 року до бюджету.**

2. В Україні прийнято основні нормативно-правові акти у сфері здійснення ЗНО та моніторингу якості освіти.

Проте на сьогодні в цій сфері існує ряд проблем. Зокрема, **запроваджена МОН процедура організації ЗНО результатів навчання, здобутих на основі освітнього рівня, відмінного від повної загальної середньої освіти (зокрема, на основі ступеня бакалавра), суперечить Закону України “Про вищу освіту”.**

Також **відсутній нормативний документ, що визначає перелік особливих (спеціальних) умов, що можуть бути створені для осіб з особливими освітніми потребами в пунктах проведення ЗНО. Не вирішено питання створення навчально-екзаменаційних центрів для запровадження системи ЗНО із застосуванням технологій комп'ютерного тестування.**

Всупереч вимогам Порядку 1095, на 2015-2016 роки МОН не визначило напрямів проведення моніторингу якості освіти і не затвердило відповідних програм. Стратегія моніторингу якості освіти відсутня.

У зв'язку з непідписанням МОН угоди з Організацією економічного співробітництва та розвитку членські внески за участь України у міжнародному дослідженні за 2016 рік станом на 01.12.2016 не сплачені. **Це створює ризики виключення України з міжнародного дослідження якості освіти.**

3. МОН здійснювало планування видатків на проведення ЗНО та моніторинг якості освіти з порушенням вимог законодавства.

Міністерство не забезпечило належної організації та координації роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня. Як наслідок, на 2015–2016 роки у порушення вимог Порядку 228, **заплановано за відсутності деталізованих розрахунків видатків – 80660,6 тис. грн, доходів – 6881,1 тис. грн, що згідно з п. 16 ч. 1 ст. 116 Бюджетного кодексу України є порушенням бюджетного законодавства.**

Через відсутність економічно обґрунтованих розрахунків при складанні проекту кошторису окремими регіональними центрами **потребу в коштах**

загального фонду було необґрунтовано завищено (переважно на виплату заробітної плати з нарахуваннями).

Через неналежний розгляд МОН штатних розписів Центру на утримання понаднормативних штатних одиниць спрямовано **1318,7 тис. грн, що є неекономним використанням коштів державного бюджету.**

При плануванні надходжень до спеціального фонду у 2015 і 2016 роках **не визначено порядку надання платних послуг із проведення пробного ЗНО.** Фактично **не підтверджена економічно обґрунтованими розрахунками** встановлена однакова для всіх регіонів **вартість одного пробного ЗНО** (2015 рік – 89,0 грн, 2016 рік – 111,0 гривень). Це дало змогу регіональним центрам здійснювати виплати премій своїм співробітникам за рахунок коштів спецфонду за відсутності підтверджень їх участі в процесі організації ЗНО.

Паспорти бюджетної програми 2201470 у 2015 і 2016 роках затверджені з порушенням термінів, встановлених ч. 8 ст. 20 Бюджетного кодексу України і п. 6 Правил 1098, що відповідно до п. 17 ч. 1 ст. 116 Бюджетного кодексу України є порушенням бюджетного законодавства.

4. МОН не забезпечило належного контролю за діяльністю підпорядкованих установ – Центру і регіональних центрів.

Незважаючи на проведеній у Центрі і регіональних центрах структурним підрозділом МОН аудит і встановлені ним порушення, у 2015 році і протягом 9 місяців 2016 року Колегією МОН **пропозиції щодо вдосконалення роботи Центру не надавались, усунення встановлених аудитом порушень не вимагалось.** Як наслідок, **надані сектором внутрішнього аудиту міністерства пропозиції на сьогодні Центр не врахував, заходи з усунення порушень не затвердив.** За ініціативою МОН восени 2016 року Державною аудиторською службою України розпочато нову перевірку Центру.

Не забезпечила виконання своїх функцій і створена у Центрі **громадська науково-методична рада.** У 2015 році і протягом 9 місяців 2016 року ця рада **жодного разу не збиралася, відповідно актуальні питання проведення ЗНО і моніторингу якості освіти залишились без розгляду.**

У Центрі працюють члени родини директора – його дружина і син, що є **порушенням вимог ст. 28 Закону 1700** в частині виникнення конфлікту інтересів в юридичній особі публічного права.

5. Центром і регіональними центрами при проведенні ЗНО не дотримано ряду нормативно-правових актів і розпорядчих документів МОН.

Через відсутність чітких вимог і критеріїв добору фахівців, що залучаються до процедури проведення ЗНО, **Центр у ручному режимі здійснював відбір таких працівників.** Центр не вимагав у залучених фахівців підтвердження досвіду науково-педагогічної роботи, зокрема стажу. **Інформації про останнє місце роботи цих працівників немає. Це створює ризик суб'єктивного підходу при визначенні кола осіб, що залучаються до проведення ЗНО.**

У порушення вимог пп. 2 п. 16 Порядку 222, **Центр уклав договори на загальну суму 172,3 тис. грн із фахівцями, які не увійшли до затвердженого**

списку персонального складу фахівців, що можуть залучатися до розроблення та експертизи тестових завдань.

У порушення вимог власних розпорядчих документів **Центр залучив у 2015–2016 роках до проведення ЗНО майже 86 відс. фахівців без відповідного навчання.** Так само **регіональні центри до проведення ЗНО залучили фахівців, з яких близько 20 відс. не пройшли навчання й відповідного інструктажу.** Отже, **створено ризики порушень при проведенні ЗНО, зокрема, необ'єктивної оцінки результатів ЗНО.**

6. Центр не вжив дієвих заходів щодо належного забезпечення апробації і психометричного аналізу тестових матеріалів під час проведення ЗНО.

У порушення Положення про банк тестових завдань **Центр не забезпечив у 2015–2016 роках під час проведення основної та додаткових сесій ЗНО апробації більшої частини (двох третин) тестових завдань. Відсутній психометричний аналіз майже половини тестів, які використовувались у 2015 році під час проведення ЗНО (додаткових сесій), у 2016 році – 72 відсотки.**

Через несвоєчасно проведені апробацію тестових завдань і психометричний аналіз **виникають ризики неправильного розуміння учасниками ЗНО тестових завдань та їх виконання, а отже, відсутності об'єктивної оцінки їх рівня знань.**

7. Відповідно до вимог Закону України “Про вищу освіту” результати ЗНО застосовуються для прийому до вищих навчальних закладів.

У **2016 році затвержені МОН умови прийому до ВНЗ зазнали суттєвих змін.** Відбувся перехід від конкурсу вступників, що проводився в межах ВНЗ, до **“широкого конкурсу” – конкурсу серед найкращих вступників держави, яким надано місця для навчання за рахунок коштів державного бюджету (враховуючи визначену ними пріоритетність спеціальностей і ВНЗ).**

Проте **через відсутність нормативного визначення поняття “широкий конкурс” і порядку оприлюднення його результатів задекларована МОН у 2016 році відкритість і прозорість вступної кампанії була досягнута неповною мірою.** Це питання потребує нормативного врегулювання. МОН необхідно вжити заходів щодо забезпечення більш широкого інформування суспільства з цих питань. Запроваджена МОН інформаційна система “Конкурс” також не забезпечила задекларованої прозорості під час проведення вступної кампанії у 2016 році.

8. У 2015 році під час проведення ЗНО Центр не забезпечив належного захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційній системі, яка містить дані щодо учасників тестування (у т. ч. персональні) та їх результатів. Всупереч вимогам ст. 9 Закону 80 і п. 18 Правил захисту інформації, **у 2015 році в Центрі служба захисту інформації не виконувала передбачених своїм положенням функцій, плани захисту інформації були відсутні.** Це призвело до виникнення інцидентів, пов'язаних з порушеннями безпеки в системі.

У **2016 році за міжнародної підтримки в Центрі створено комплексні системи захисту інформації.** Проте і вони мають ряд недоліків. Зокрема,

відсутній чіткий розподіл прав і повноважень адміністраторів безпеки, які входять до складу служби захисту інформації, а дублювання функцій створює ризик втрати спостережності за діями користувачів інформаційно-телекомунікаційної системи Центру. До комплексної системи захисту інформації інформаційно-телекомунікаційної системи Центру не включено засобів захисту програмного забезпечення, що використовується для проведення ЗНО. Використання Центром різноманітних назв та версій програмного забезпечення створює ризик введення в оману відповідальних осіб Центру та відкриває можливості маніпулювання коштами державного бюджету. Отже, існують ризики повторення інцидентів, пов'язаних із порушеннями безпеки в системі.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству освіти і науки України на здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти, поінформувати Верховну Раду України.

2. Відомості про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству освіти і науки України на здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти, у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінету Міністрів України і рекомендувати:

- прискорити підписання угоди з Організацією економічного співробітництва та розвитку;

- зобов'язати Міністерство освіти і науки України:

- розробити і затвердити загальну стратегію моніторингу якості освіти, напрями і програму проведення моніторингу якості освіти;

- вирішити спільно з Мінфіном питання створення навчально-екзаменаційних центрів і забезпечення їх фінансування за рахунок коштів місцевих бюджетів, які враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів (передбачено постановою Кабінету Міністрів України від 31.12.2005 № 1312).

3. Надіслати Звіт про результати аудиту і рішення Рахункової палати Міністерству освіти і науки України і рекомендувати:

- вжити заходів щодо створення системи захисту інформації на всіх етапах проведення ЗНО на рівні, необхідному для забезпечення його належного функціонування;

- унормувати питання організації ЗНО результатів навчання, здобутих на основі освітніх рівнів, відмінних від повної загальної середньої освіти;

- розробити і затвердити загальну стратегію моніторингу якості освіти, а також напрями і програми проведення моніторингу якості освіти;

- забезпечити обґрунтоване планування видатків за бюджетною програмою 2201470 і контроль за ефективним використанням Українським центром оцінювання якості освіти і його регіональними центрами бюджетних коштів і державного майна;

- розробити і затвердити порядок надання платних послуг з проведення пробного ЗНО (з урахуванням, зокрема, структури і переліку витрат, кількості груп і учнів в одному пункті тестування, середньої наповнюваності класів тощо);

- переглянути штатний розпис Українського центру оцінювання якості освіти з метою приведення його штатної чисельності у відповідність із вимогами Міжгалузевих нормативів чисельності працівників бухгалтерського обліку та працівників, зайнятих добором, розстановкою, підвищенням кваліфікації (перепідготовкою) та обліком кадрів.

4. Рекомендувати Українському центру оцінювання якості освіти:

- розробити і затвердити типове положення про регіональний центр;
- розробити і затвердити порядок (положення) навчання працівників, які залучаються до проведення ЗНО;

- розробити і затвердити вимоги і критерії добору залучених працівників для виконання певних функцій на окремих етапах проведення ЗНО та осіб, які беруть участь у роботі колегіальних робочих органів;

- забезпечити здійснення контролю на всіх етапах залучення фахівців регіональними центрами (добір, навчання, залучення);

- забезпечити проведення апробації та психометричного аналізу тестових завдань, які будуть використовуватись при проведенні ЗНО у наступних роках;

- привести штатну чисельність працівників відділу фінансів та бухгалтерського обліку і відділу організаційно-кадрової роботи у відповідність із вимогами Міжгалузевих нормативів чисельності працівників бухгалтерського обліку та працівників, зайнятих добором, розстановкою, підвищенням кваліфікації (перепідготовкою) та обліком кадрів;

- неухильно дотримуватися вимог нормативно-правових актів і власних розпорядчих документів на всіх етапах проведення ЗНО;

- забезпечити відшкодування безпідставно нарахованих і виплачених коштів;

- вжити заходів щодо забезпечення законності та ефективності використання бюджетних коштів, усунення виявлених порушень і запобігання їм надалі.

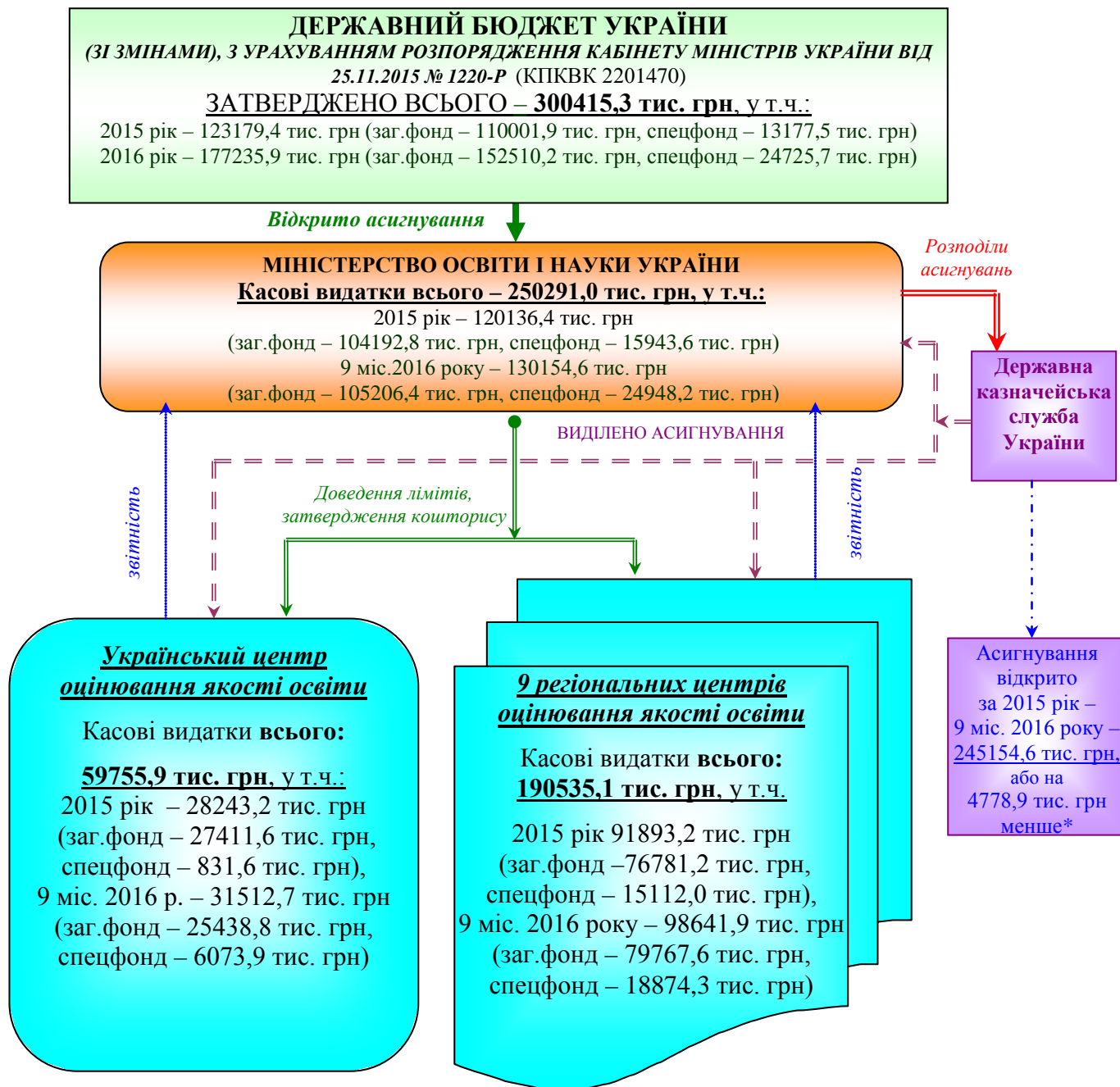
Член Рахункової палати

І.М. Заремба

**Перелік об'єктів,
перевіраних територіальними управліннями Рахункової палати в рамках
аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених
Міністерству освіти і науки України на здійснення зовнішнього
оцінювання та моніторинг якості освіти**

1. *Територіальне управління Рахункової палати по м. Києву, Київській, Черкаській та Чернігівській областях (у м. Київ):*
  - Київський регіональний центр оцінювання якості освіти;
  - Київський національний торгівельно-економічний університет;
  - Національний університет харчових технологій.
2. *Територіальне управління Рахункової палати по Харківській, Сумській та Полтавській областях (у м. Харків):*
  - Харківський регіональний центр оцінювання якості освіти;
  - Донецький регіональний центр оцінювання якості освіти;
  - Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди;
  - Харківський національний університет внутрішніх справ.
3. *Територіальне управління Рахункової палати по Львівській, Волинській, Рівненській, Тернопільській, Івано-Франківській та Закарпатській областях (у м. Львів):*
  - Львівський регіональний центр оцінювання якості освіти;
  - Івано-Франківський регіональний центр оцінювання якості освіти;
  - Національний лісотехнічний університет України;
  - Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;
4. *Територіальне управління Рахункової палати по Дніпропетровській та Запорізькій областях (у м. Дніпро):*
  - Дніпропетровський регіональний центр оцінювання якості освіти;
  - Державний вищий навчальний заклад “Національний гірничий університет”;
  - Національна металургійна академія України.
5. *Територіальне управління Рахункової палати по Вінницькій, Житомирській, Кіровоградській, Хмельницькій та Чернівецькій областях (у м. Вінниця):*
  - Вінницький регіональний центр оцінювання якості освіти;
  - Вінницький національний аграрний університет;
  - Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

Схема руху коштів
державного бюджету, виділених Міністерству освіти і науки України за
2015 рік–9 місяців 2016 року на здійснення зовнішнього незалежного
оцінювання та моніторинг якості освіти

*Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 08.09.2016 № 657 “Деякі питання використання коштів, передбачених Міністерству освіти і науки України у державному бюджеті України на 2016 рік”, бюджетні призначення за КПКВК 2201470 зменшено на 9144,6 тис. грн (з них оплата праці – 4103,4 тис. грн) і збільшено на відповідну суму їх обсяг за КПКВК 2201170 “Здійснення методичного та матеріально-технічного забезпечення діяльності навчальних закладів” (зміни проведено 11.10.2016).